

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**Методичні рекомендації до проведення
практичних та самостійних занять з дисципліни
“ Ринок фінансових послуг ”
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та
фондовий ринок»
освітня програма (спеціалізація) “Фінанси і кредит”**

2025

Методичні рекомендації до проведення практичних та самостійних занять з дисципліни “ Ринок фінансових послуг ” спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», освітня програма (спеціалізація) “Фінанси і кредит” / Укл. І.Г. Пахомова – Запоріжжя: НУ «ЗП», 2025. – 110 с.

Укладач: к.е.н., доцент І. Г. Пахомова

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент І.Г. Пахомова

Затверджено
на засіданні кафедри
“Облік та фінанси”
Протокол № 9
“ 14 ” травня 2025 року

Рекомендовано
до видання НМК БТЕ
Протокол № 7
“ 18” квітня 2025 року

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Тематичний план дисципліни з розподілом навчального часу за темами і формами занять	6
2. Зміст дисципліни за модулями і темами	8
3. План лекцій	12
4. Практичні та самостійні заняття	17
5. Запитання до підготовки до екзамену	102
6. Рекомендована література	107

ВСТУП

Дисципліна «Ринок фінансових послуг» належить до нормативної дисципліни циклу професійної підготовки студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальностями 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Вивчення «Ринку фінансових послуг» як навчальної дисципліни особливо актуальне в сучасних умовах дефіциту державних фінансових ресурсів та пошуку ефективних форм фінансування реформування економіки.

Дисципліна «Ринок фінансових послуг» тісно поєднана з економічними дисциплінами, що вивчаються студентами. Вивчення дисципліни «Ринок фінансових послуг» складається з лекційних, практичних занять, а також самостійної роботи студентів.

Основною метою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння знань з теоретичних та практичних аспектів управління фінансами за допомогою фінансових посередників та аналізу фінансових послуг.

Основне завдання навчальної дисципліни полягає у вивченні теорії та методологічних засад взаємозв'язків між суб'єктами та системою спеціалізованих фінансових інститутів; забезпечення комплексного розуміння розміщення фінансових послуг різними фінансовими інститутами як на ринку фінансових послуг в цілому так і на окремих його сегментах; визначення ролі держави та наукових інститутів у побудові ринку фінансових послуг як цілісного механізму перерозподілу фінансових ресурсів; висвітлення основних напрямів державної політики в сфері регулювання фінансових відносин, які виникають на ринку фінансових послуг.

Результати вивчення дисципліни: використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для

здійснення професійної та наукової діяльності; здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності; відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування; доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

Методичні вказівки щодо проведення практичних занять з дисципліни «Ринок фінансових послуг» складені відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою «магістр» за спеціальністю «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», і охоплює всі змістовні модулі, визначені анотацією для мінімальної кількості годин, передбачених стандартом.

Вивчення даної дисципліни студентами забезпечується відвідуванням лекційних, практичних занять та самостійною роботою.

На практичних заняттях здійснюється поточний контроль знань студентів, який полягає в проведенні попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, обговорення проблемних питань з даної теми за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершених етапах. Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом.

1 ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ
з розподілом навчального часу
за темами і формами занять

Назва модуля, теми	Денна форма навчання		
	лекції	практичні заняття	самостійна та індивідуальна робота студента
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ			
Тема 1. Ринок фінансових послуг та його роль в економіці	2	2	7
Тема 2. Суб'єкти ринку фінансових послуг	2	2	8
Тема 3. Поняття та класифікація фінансового посередництва	3	2	8
Тема 4. Інституціональна структура ринку фінансових послуг	2	3	7
Тема 5. Сегментарна структура ринку фінансових послуг	4	4	7
Тема 6. Фінансові послуги на грошовому ринку	2	2	8
Разом за змістовим модулем 1	15	15	45
МОДУЛЬ 2. ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ			
Тема 1. Фінансові послуги на валютному ринку	2	2	7

Тема 2. Фінансові послуги на ринку позик (кредитному)	3	3	8
Тема 3. Фінансові послуги на фондовому ринку	3	3	8
Тема 4. Фінансові послуги з перейняття ризику	3	3	7
Тема 5. Інфраструктура ринку фінансових послуг	2	2	7
Тема 6. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг	2	2	8
Разом за змістовим модулем 2	15	15	45
Годин разом	30	30	90

2 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ЗА МОДУЛЯМИ І ТЕМАМИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Тема 1. Ринок фінансових послуг та його роль в економіці

Місце ринку фінансових послуг в фінансовій системі. Рух фінансових ресурсів та капіталу в економіці та передумови виникнення ринку фінансових послуг. Проблеми щодо трактування економічної сутності поняття "ринку фінансових послуг". Економічний зміст поняття "ринку фінансових послуг". Функції ринку фінансових послуг. Характеристика основних інструментів ринку фінансових послуг. Регіоналізація фінансових відносин як передумова формування регіональних ринку фінансових послуг. Теоретичні засади територіальної організації ринку фінансових послуг.

Тема 2. Суб'єкти ринку фінансових послуг

Суб'єкти ринку фінансових послуг та їх класифікація. Юридичні особи усіх форм власності як суб'єкти ринку фінансових послуг. Домогосподарство як суб'єкт ринку фінансових послуг. Держава як суб'єкт ринку фінансових послуг. Місьцеве та регіональне самоврядування як суб'єкт ринку фінансових послуг. Інститути інфраструктури фінансового ринку як ринку фінансових послуг. Функції суб'єктів (учасників) ринку фінансових послуг. Система взаємодії суб'єктів ринку цінних паперів.

Тема 3. Поняття та класифікація фінансового посередництва

Фінансовий ринок як ринок фінансових послуг. Поняття "послуга". Загальне поняття фінансового посередництва. Банківська система як основа розвитку ринку фінансових послуг в Україні. Небанківські кредитні інститути.

Тема 4. Інституціональна структура ринку фінансових послуг

Спеціалізовані фінансово-кредитні інститути. Інститути спільного інвестування. Контрактні фінансові інститути. Компанії з управління активами. Ломбарди. Благодійні організації. Пенсійні фонди. Фінансові компанії. Позичково-ощадні асоціації це кредитні товариства. Каси взаємної допомоги та кредитні спілки. Факторингові компанії.

Тема 5. Сегментарна структура ринку фінансових послуг

Методологічні підходи, до вирішення проблеми структуризації ринку фінансових послуг. Методи структуризації ринку фінансових послуг. Поняття сегментації ринку фінансових послуг. Характеристика структури ринку фінансових послуг (фінансових активів). Грошовий ринок. Ринок капіталу (кредитний ринок). Валютний ринок. Ринок цінних паперів. Страховий ринок. Ринок нерухомості. Ринок дорогоцінних металів і каменів та інших об'єктів реального інвестування.

Тема 6. Фінансові послуги на грошовому ринку

Організація та особливості функціонування депозитного ринку. Послуги для здійснення грошових платежів та розрахунків. Операції з інструментами грошового ринку. Державні фінансові інститути на грошовому ринку. Критерії вибору банку вкладниками. Математичне забезпечення операцій на грошовому ринку. Основні умовні позначення. Основні поняття та формули.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Тема 7. Фінансові послуги на валютному ринку

Конверсійні операції на валютному ринку. Поняття конверсії валюти. Ринок операцій спот. Валютний курс і котировки. Основні види котирування валюти. Стратегія валютного арбітражу. Види валютних курсів. Визначення крос-курсу валют. Форвардні операції. Операції опціон і своп. Визначення ефективності операції, пов'язаних з конвертованістю валют. Міжнародні розрахунки. Міжнародний кредит. Місце валютного ринку у системі світової валютної системи. Особливості організації міжнародних розрахунків. Основні форми міжнародних розрахунків. Валютні клірингові розрахунки. Розрахунки за допомогою блок-рахунків.

Тема 8. Фінансові послуги на ринку позик (кредитному)

Види послуг комерційних банків. Поняття та економічна роль банківського кредиту. Забезпечення кредитів. Методи і принципи фінансування та кредитування капітальних вкладень комерційними банками. Поняття та методи банківського фінансування і кредитування капітальних вкладень. Порядок відкриття фінансування капіталовкладень. Лізингові та селенгові операції. Факторингові операції. Економічні основи та специфіка фінансової діяльності кредитних спілок.

Інші послуги комерційних банків на ринку фінансових послуг.

Тема 9. Фінансові послуги на фондовому ринку

Корпоративні облигації. Особливості формування ринку акцій. Фактори формування ринку державних цінних паперів. Характеристика державних облигацій. Роль казначейських цінних паперів в управлінні державним бюджетом. Інші види цінних паперів та похідні (спеціальні) інструменти ринку цінних паперів. Особливості становлення та функціонування ринку муніципальних цінних паперів.

Формування курсової вартості цінних паперів. Формування курсової вартості акцій. Формування курсової вартості облігацій. Показники, що використовуються для оцінки акцій та облігацій. Показники, що характеризують якість акцій. Показники, що характеризують якість облігацій.

Тема 10. Фінансові послуги з перейняття ризику

Ймовірно-психологічні проблеми ризику в економіці. Ризик в процесі прийняття управлінських рішень у фінансовій сфері. Аспекти теорії системи управління інвестиційним ризиком. Методи та критерії вимірювання міри фінансового ризику. Місце валютних ризиків в системі комерційних ризиків. Підходи до вибору стратегії захисту від валютних ризиків. Сучасні методи та схеми хеджування ризиків на ринку фінансових послуг. Основні поняття в теорії ф'ючерських, форвардних контрактів на міжбанківських операціях "своп". Міжбанківські операції "своп". Механізм хеджування за допомогою ф'ючерських контрактів. Хеджування за допомогою опціонів. Валютні опціони. Техніка укладання ф'ючерських контрактів. Основні поняття біржової торгівлі ф'ючерськими контрактами. Хеджери, спекулянти та арбітражери як основні учасники ринку термінових контрактів. Загальна характеристика та цілі основних груп учасників ринку термінових контрактів. Хеджери. Техніка хеджування.

Тема 11. Інфраструктура ринку фінансових послуг

Поняття та елементи ринкової інфраструктури. Роль банків у інфраструктурному забезпеченні ринку. Банківські інформаційні технології. Особливості організації та функціонування інфраструктури ринку цінних паперів. Проблеми реєстраторського сегмента ринку цінних паперів. Інфраструктурна база біржової та позабіржової діяльності на ринку цінних паперів України.

Розміщення інфраструктури ринку фінансових послуг аналітичний аспект. Сегментний аналіз розвитку ринку фінансових послуг. Проблема створення інфраструктури ринку ануїтетів.

Тема 12. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг

Необхідність фінансового регулювання ринку фінансових послуг на етапі становлення його функціональної системи. Національний банк як орган державного регулювання ринку фінансових послуг. Методи регулювання банківської діяльності. Регулювання кредитних відносин центрального банку з комерційними. Проведення операцій на відкритому ринку — традиційний метод емісійно-кредитного регулювання. Встановлення економічних показників регулювання діяльності комерційних банків. Правові основи регулювання банківського кредитування. Особливості процесу адаптації банківського законодавства України і Європейського Союзу. Проблема ліквідації проблемних позик. Державна політика на валютному ринку. Регулювання діяльності учасників ринку цінних паперів. Модель ринку цінних паперів України. Правові аспекти регулювання ринку цінних паперів. Роль саморегулюючих організацій на ринку цінних паперів. Основні завдання державного регулювання інвестиційних процесів у економіці України.

3 ПЛАН ЛЕКЦІЙ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Тема 1. Ринок фінансових послуг та його роль в економіці

1. Місце ринку фінансових послуг в фінансовій системі.
2. Рух фінансових ресурсів та капіталу в економіці та передумови виникнення ринку фінансових послуг.
3. Функції ринку фінансових послуг.
4. Характеристика основних інструментів ринку фінансових послуг.

5. Регіоналізація фінансових відносин як передумова формування регіональних ринку фінансових послуг.

6. Теоретичні засади територіальної організації ринку фінансових послуг.

Тема 2. Суб'єкти ринку фінансових послуг

1. Суб'єкти ринку фінансових послуг та їх класифікація.

2. Юридичні особи усіх форм власності як суб'єкти ринку фінансових послуг. Домогосподарство як суб'єкт ринку фінансових послуг.

3. Держава як суб'єкт ринку фінансових послуг. Місцеве та регіональне самоврядування як суб'єкт ринку фінансових послуг. Інститути інфраструктури фінансового ринку як ринку фінансових послуг.

4. Функції суб'єктів (учасників) ринку фінансових послуг. Система взаємодії суб'єктів ринку цінних паперів.

Тема 3. Поняття та класифікація фінансового посередництва

1. Фінансовий ринок як ринок фінансових послуг.

2. Поняття "послуга". Загальне поняття фінансового посередництва.

3. Банківська система як основа розвитку ринку фінансових послуг в Україні.

4. Небанківські кредитні інститути.

Тема 4. Інституціональна структура ринку фінансових послуг

1. Спеціалізовані фінансово-кредитні інститути. Інститути спільного інвестування. Контрактні фінансові інститути.

2. Компанії з управління активами. Ломбарди. Благодійні організації. Пенсійні фонди. Фінансові компанії.

3. Позичково-ощадні асоціації це кредитні товариства.

4. Каси взаємної допомоги та кредитні спілки. Факторингові

компанії.

Тема 5. Сегментарна структура ринку фінансових послуг

1. Методологічні підходи, до вирішення проблеми структуризації ринку фінансових послуг. Методи структуризації ринку фінансових послуг.

2. Поняття сегментації ринку фінансових послуг. Характеристика структури ринку фінансових послуг (фінансових активів).

3. Грошовий ринок. Ринок капіталу (кредитний ринок).

4. Валютний ринок. Ринок цінних паперів. Страховий ринок.

5. Ринок нерухомості.

6. Ринок дорогоцінних металів і каменів та інших об'єктів реального інвестування.

Тема 6. Фінансові послуги на грошовому ринку

1. Організація та особливості функціонування депозитного ринку. Послуги для здійснення грошових платежів та розрахунків.

2. Операції з інструментами грошового ринку. Державні фінансові інститути на грошовому ринку.

3. Критерії вибору банку вкладниками.

4. Математичне забезпечення операцій на грошовому ринку.

Основні умовні позначення. Основні поняття та формули.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Тема 7. Фінансові послуги на валютному ринку

1. Конверсійні операції на валютному ринку. Поняття конверсії валюти.

2. Ринок операцій спот. Валютний курс і котировки. Основні види котирування валюти. Стратегія валютного арбітражу. Види валютних курсів. Визначення крос-курсу валют.

3. Форвардні операції. Операції опціон і своп. Визначення ефективності операції, пов'язаних з конвертованістю валют.

4. Міжнародні розрахунки. Міжнародний кредит. Місце валютного ринку у системі світової валютної системи. Особливості організації міжнародних розрахунків. Основні форми міжнародних розрахунків.

5. Валютні клірингові розрахунки. Розрахунки за допомогою блок-рахунків.

Тема 8. Фінансові послуги на ринку позик (кредитному)

1. Види послуг комерційних банків. Поняття та економічна роль банківського кредиту. Забезпечення кредитів.

2. Методи і принципи фінансування та кредитування капітальних вкладень комерційними банками. Поняття та методи банківського фінансування і кредитування капітальних вкладень. Порядок відкриття фінансування капіталовкладень.

3. Лізингові та селенгові операції. Факторингові операції.

4. Економічні основи та специфіка фінансової діяльності кредитних спілок.

5. Інші послуги комерційних банків на ринку фінансових послуг.

Тема 9. Фінансові послуги на фондовому ринку

1. Корпоративні облігації. Особливості формування ринку акцій.

2. Фактори формування ринку державних цінних паперів. Характеристика державних облігацій. Роль казначейських цінних паперів в управлінні державним бюджетом. Особливості становлення та функціонування ринку муніципальних цінних паперів.

3. Інші види цінних паперів та похідні (спеціальні) інструменти ринку цінних паперів.

4. Формування курсової вартості цінних паперів. Формування курсової вартості акцій. Формування курсової вартості облігацій.

5. Показники, що використовуються для оцінки акцій та облігацій. Показники, що характеризують якість акцій. Показники, що характеризують якість облігацій.

Тема 10. Фінансові послуги з перейняття ризику

1. Ймовірно-психологічні проблеми ризику в економіці. Ризик в процесі прийняття управлінських рішень у фінансовій сфері.

2. Аспекти теорії системи управління інвестиційним ризиком.

3. Методи та критерії вимірювання міри фінансового ризику.

4. Місце валютних ризиків в системі комерційних ризиків.

Підходи до вибору стратегії захисту від валютних ризиків.

5. Сучасні методи та схеми хеджування ризиків на ринку фінансових послуг. Основні поняття в теорії ф'ючерських, форвардних контрактів на міжбанківських операціях "своп". Міжбанківські операції "своп".

6. Механізм хеджування за допомогою ф'ючерських контрактів. Хеджування за допомогою опціонів. Валютні опціони. Техніка укладання ф'ючерських контрактів.

7. Основні поняття біржової торгівлі ф'ючерськими контрактами. Хеджери, спекулянти та арбітражери як основні учасники ринку термінових контрактів.

8. Загальна характеристика та цілі основних груп учасників ринку термінових контрактів. Хеджери. Техніка хеджування.

Тема 11. Інфраструктура ринку фінансових послуг

1. Поняття та елементи ринкової інфраструктури. Роль банків у інфраструктурному забезпеченні ринку. Банківські інформаційні технології.

2. Особливості організації та функціонування інфраструктури ринку цінних паперів. Проблеми реєстраторського сегмента ринку цінних паперів.

3. Інфраструктурна база біржової та позабіржової діяльності на ринку цінних паперів України.

4. Сегментний аналіз розвитку ринку фінансових послуг. Проблема створення інфраструктури ринку ануїтетів.

Тема 12. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг

1. Необхідність фінансового регулювання ринку фінансових послуг на етапі становлення його функціональної системи. Національний банк як орган державного регулювання ринку фінансових послуг.

2. Методи регулювання банківської діяльності . Регулювання кредитних відносин центрального банку з комерційними. Проведення операцій на відкритому ринку — традиційний метод емісійно-кредитного регулювання. Встановлення економічних показників регулювання діяльності комерційних банків. Правові основи регулювання банківського кредитування.

3. Державна політика на валютному ринку. Регулювання діяльності учасників ринку цінних паперів.

4. Модель ринку цінних паперів України. Правові аспекти регулювання ринку цінних паперів. Роль саморегулюючих організацій на ринку цінних паперів.

5. Основні завдання державного регулювання інвестиційних процесів у економіці України.

4 ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Тема1. Ринок фінансових послуг та його роль в економіці

Мета практичного заняття – набуття знань щодо особливостей функціонування та розвитку ринку фінансових

послуг та його ролі в економічній системі України; формування вмінь та навичок застосовувати їх у сучасній практиці господарювання.

Після вивчення тем здобувач вищої освіти повинен знати: сутність та визначення ринку фінансових послуг, класифікацію ринків фінансових послуг за ознаками, умови надання фінансових послуг.

Після вивчення тем здобувач вищої освіти повинен уміти: визначати шляхи активізації діяльності на ринку фінансових послуг в умовах мінливості та невизначеності ринкового середовища.

Ключові поняття: державне регулювання ринків фінансових послуг, небанківська фінансова група, професійна таємниця, ринки фінансових послуг, саморегульована організація.

Завдання до проведення практичного заняття:

1. *Дати відповіді на контрольні запитання:*

1.1. Що є метою, завданням, предметом та об'єктом вивчення дисципліни «Ринок фінансових послуг».

1.2. Яке місце займає фінансовий ринок у фінансовій системі та процесі надання фінансових послуг споживачам?

1.3. Які ринки входять до складу фінансового ринку?

1.4. Розкрийте зміст та перелічіть види фінансових послуг.

1.5. Розкрийте зміст понять «послуга» та «фінансова послуга».

2. *Систематизувати та надати у табличному вигляді основні терміни, що вживаються у Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг»*

3. *Обговорення доповідей на запропоновані теми:*

3.1. Передумови виникнення ринку фінансових послуг. Попит і пропозиція фінансових фондів.

3.2. Сучасний стан ринку фінансових послуг.

3.3. Роль та функції ринку фінансових послуг.

4. *Тести для самоперевірки*

4.1 Метою надання фінансової послуги є:

- а) одержання прибутку;
- б) збереження реальної вартості активів;
- в) захист інтересів споживачів;
- г) усі відповіді правильні.

4.2. Рисами, що визначають відмінність фінансової послуги від фінансової операції є:

- а) державне регулювання;
- б) наявність ознак товару;
- в) здійснюються юридичними і фізичними особами;
- г) мають вартість і споживчу вартість.

4.3. Фінансові активи у системі національних рахунків:

- а) такі, що мають вартість;
- б) такі, що знаходяться у власності економічних суб'єктів;
- в) такі, від яких у майбутньому очікують дохід;
- г) усі відповіді правильні.

4.4. Схожі риси між фінансовою операцією і фінансовою послугою — це:

- а) наявність ознак товару;
- б) здійснюються на основі виданих ліцензій;
- в) державне регулювання;
- г) дії з фінансовими активами.

4.5. До фінансових послуг, що визначені в Законі «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», відносять:

- а) переказ грошей;
- б) форфейтинг;
- в) надання гарантій і поручительств;
- г) діяльність з обміну валют.

4.6. Властивості фінансової послуги — це:

- а) абстрактність;
- б) договірний характер;
- в) відсутність регулювання державою;
- г) здійснюються на безоплатній основі.

4.7. Підберіть правильну відповідь:

	Основні поняття теми		Визначення основних понять
1	Основні проблеми функціонування вітчизняного ринку фінансових послуг	А	розширення сфери діяльності фінансових корпорацій, глобалізація світового ринку капіталу, посилення міжнародної конкуренції, універсалізація діяльності фінансових інститутів
2	Чинники, що впливають на розвиток ринку фінансових послуг в Україні	Б	відсутність компенсаційних механізмів захисту вкладень населення в секторі небанківського фінансового посередництва, недостатній рівень конкуренції
3	Основні завдання підвищення ефективності функціонування вітчизняного ринку фінансових послуг	В	посилення ролі держави у формуванні переліку платних і безоплатних послуг, створення гнучкої системи надання мікрокредитів і регіональних гарантійних фондів, орієнтація на розвиток малих підприємницьких структур
4	Сучасні тенденції розвитку світового ринку фінансових послуг	Г	використання цінних паперів у міжнародних взаєморозрахунках, поява фінансових посередників, ліквідація державної монополії на використання заощаджень населення, поява нових технологій
5	Перспективні напрями розвитку сфери послуг	Д	удосконалення законодавчого регулювання діяльності фінансових установ, формування сегментів РФП за світовими стандартами, інтеграція національного РФП у світовий РФП
6	Передумови розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг	Е	рівень інфляції, темпи зростання реальних доходів населення, макроекономічна та політична ситуація в країні та світі

4.8. Фінансові інструменти — це фінансові документи, які:

- а) обертаються на ринку;
- б) мають грошову вартість;
- в) допомагають здійснювати операції на ринку фінансових послуг;
- г) усі відповіді правильні.

4.9. Фінансові інструменти, що підтверджують право їх власника на отримання відповідного доходу у формі дивіденду — це:

- а) інструменти без наступних фінансових зобов'язань;
- б) боргові фінансові інструменти;
- в) дольові фінансові інструменти;
- г) усі відповіді правильні.

4.10. Фінансова послуга — це операції з фінансовими активами, що здійснюються:

- а) в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб;
- б) за рахунок залучених фінансових активів від інших осіб;
- в) з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів;
- г) усі відповіді правильні.

4.11. Із запропонованих ознак виділити принципи розвитку РФП:

- а) отримання прибутку від операцій на ринку;
- б) забезпечення цілісності;
- в) розподіл і перерозподіл капіталу від інвестора до виробника;
- г) відповідність міжнародним стандартам;
- д) конкурентність;
- е) формування нового економічного мислення;
- ж) соціальна справедливість.

Тема 2. Суб'єкти ринку фінансових послуг

Мета практичного заняття – набуття знань про поняття, суть та класифікацію основних суб'єктів ринку фінансових послуг. *Після вивчення тем здобувач вищої освіти повинен знати:* сутність та визначення учасників ринку фінансових послуг та їх функції, класифікацію суб'єктів та фінансових посередників на ринку фінансових послуг, сутність та класифікацію інструментів ринку фінансових послуг.

Після вивчення тем здобувач вищої освіти повинен уміти: визначати класифікацію суб'єктів ринку фінансових послуг та їх інструментів за основними критеріями.

Ключові поняття: учасники ринку фінансових послуг, фінансова група, фінансова послуга, фінансові посередники, фінансова установа, фінансові активи.

Завдання до проведення практичного заняття:

1. Дати відповіді на контрольні запитання:

- 1.1. Розкрити сутність суб'єктів ринку фінансових послуг, яку роль вони виконують?
- 1.2. У чому полягає роль фінансових посередників на ринку фінансових послуг?
- 1.3. Що є об'єктами ринку фінансового послуг?
- 1.4. Що таке інфраструктура ринку фінансових послуг, що входить до її складу?
- 1.5. Яким чином розподіляються фінансові інструменти за характером фінансових зобов'язань та за гарантованістю рівня доходності?

2. Систематизувати та надати у графічному вигляді:

- 2.1. Класифікацію суб'єктів ринку фінансових послуг.
- 2.2. Класифікацію інструментів ринку фінансових послуг.

3. Обговорення доповідей на запропоновані теми:

- 3.1. Структура Національної депозитарної системи України.
- 3.2. Фінансові інструменти за рівнем ризику.

4. Тести для самоперевірки

4.1. Учасники РФП — це:

а) об'єднання фінансових установ, включені до реєстру СРО;

б) особи, які провадять діяльність з надання посередницьких послуг;

в) споживачі фінансових послуг;

г) усі відповіді правильні.

4.2. Фінансова установа— це юридична особа, яка:

а) надає одну фінансову послугу;

б) надає декілька фінансових послуг;

в) здійснює операції, пов'язані з наданням фінансових послуг;

г) усі відповіді правильні.

4.3. Залежно від виду фінансової установи суб'єктами РФП є:

а) банки;

б) емітенти;

в) факторингові компанії;

г) недержавні пенсійні фонди.

4.4. Споживачами фінансових послуг в Україні можуть бути:

а) фінансові установи;

б) державні органи;

в) фізичні та юридичні особи;

г) усі відповіді правильні.

4.5. За функціональною ознакою у складі учасників РФП виділяють:

а) емітентів фінансових активів;

б) індивідуальних та інституційних інвесторів;

в) місцеві органи влади;

г) інститути інфраструктури ринку.

4.6. Підберіть правильну відповідь:

	Основні поняття теми		Визначення основних понять
1	Пріоритетні чинники при виборі клієнтом фінансової установи	А	укладання договорів на надання фінансових послуг, розміщення залучених коштів клієнтів, облік фінансових операцій, проведення внутрішнього фінансового моніторингу, участь у діяльності об'єднань ФУ
2	Комплекс заходів щодо проведення ФУ первинного моніторингу	Б	задоволення потреб клієнтів у фінансових послугах, підвищення якісних характеристик фінансових послуг, завоювання частини РФП, підтримка фінансової стабільності та ліквідності фінансової установи
3	Основні цілі діяльності фінансових установ	В	рівень життя і величина доходів населення, ступінь розвитку та кон'юнктура фінансового ринку, рівень інфляції в країні, довіра до діяльності фінансових установ
4	Заходи 3-го етапу створення фінансових установ	Г	конкурентне середовище, рівень монополізації ринку, особливості державного регулювання, обсяги попиту та пропозиції на фінансові послуги
5	Чинники, що впливають на розвиток фінансових установ	Д	можливість одержання супутніх фінансових послуг, зручність розташування, позитивний досвід діяльності фінансових установ, прийнятні ціни на фінансові послуги
6	Чинники впливу на обсяги і структуру заощаджень	Е	ідентифікація осіб, що здійснюють фінансові операції, розробка внутрішніх контролюючих процедур щодо сумнівних операцій, забезпечення системи реєстрації фінансових операцій, що підлягають контролю

4.7. За інституційною ознакою у складі учасників РФП представлені:

- а) страхові компанії;
- б) г) недержавні пенсійні фонди;
- в) кредитні спілки;
- г) усі відповіді правильні.

4.8. Основними суб'єктами здійснення банківських послуг на РФП є:

- а) страховики;
- б) інвестори;
- в) позичальники;
- г) усі відповіді правильні.

4.9. До інститутів інфраструктури РФП належать:

- а) фондові та валютні біржі;
- б) розрахунково-клірингові установи;
- в) банки;
- г) торгово-інформаційні системи.

4.10. Відповідно до законодавства України фінансова установа зобов'язана здійснювати ідентифікацію:

- а) клієнтів, що відкривають рахунки у фінансовій установі;
- б) осіб, що діють від імені клієнта фінансової установи;
- в) клієнтів, що здійснюють операції, які підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу;
- г) усі відповіді правильні.

4.11. Виділити види послуг, для яких ліцензування є обов'язковим:

- а) фінансовий лізинг;
- б) страхові послуги;
- в) накопичувальне пенсійне забезпечення;
- г) факторинг;
- д) довірче управління фінансовими активами;
- е) залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення;

е) надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту;

ж) переказ коштів.

5. Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 5.1. При вкладенні капіталу у фінансову установу «Альфа» з 200 випадків був одержаний прибуток: 250 тис.грн у 20 випадках; 3000 тис.грн — у 80; 400 тис.грн— у 100.

При вкладенні капіталу у фінансову установу «Бета» з 240 випадків був одержаний прибуток: 300 тис.грн у 144 випадках; 350 тис.грн — у 72; 450 тис.грн — у 24. Вибрати варіант вкладення капіталу із розрахунку середнього очікуваного прибутку.

Завдання 5.2. Визначити розмір збільшення прибутку на одну акцію фінансової установи «Альфа» після поглинання нею фінансової установи «Бета». Установа «Альфа» має річний прибуток 1200 тис.грн на 1100 одиниць випущених акцій. Установа «Бета» має річний прибуток 300 тис.грн та 600 одиниць випущених акцій. Обмінне співвідношення за акціями при мерджері складає 1:5.

Тема 3. Інституційна та сегментарна структура ринку фінансових послуг

Мета практичного заняття – набуття знань щодо методів інституційної та сегментарної структури ринку фінансових послуг.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен знати: методи структуризації ринку фінансових послуг за часовою та інституційною ознаками, визначення та класифікацію фінансових посередників, сутність сегментації ринку фінансових послуг за групами та видами фінансових активів. *Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен уміти:* визначати сутність та особливі характеристики сегментів ринку фінансових послуг, розподіляти ринок фінансових послуг за видами фінансових активів.

Ключові поняття: банківська діяльність, грошовий ринок, ринок капіталів, ринок цінних паперів, фінансові посередники, ринок золота, ринок нерухомості.

Завдання до проведення практичного заняття:

1. Дати відповіді на контрольні запитання:

1.1. Які існують методи структуризації ринку фінансових послуг?

1.2. За якими критеріями формується часова та інституційна структура ринку фінансових послуг?

1.3. Яким чином можна класифікувати усю сукупність фінансових посередників?

1.4. Що таке сегментація ринку фінансових послуг?

1.5. Які існують критерії сегментації ринку фінансових послуг?

2. *Навести у вигляді схеми сегментацію ринку фінансових послуг за групами та видами фінансових активів.*

3. Обговорення доповідей на запропоновані теми:

3.1. Спеціалізовані банки на ринку фінансових послуг.

3.2. Універсальні банки на ринку фінансових послуг.

3.3. Кредитні спілки на ринку фінансових послуг.

3.4. Факторингові компанії на ринку фінансових послуг.

3.5. Лізингові компанії на ринку фінансових послуг.

3.6. Страхові компанії на ринку фінансових послуг.

4. Тести для самоперевірки

4.1. Структура РФП досліджується за такими ознаками:

а) часовою;

б) інституційною;

в) сегментарною;

г) усі відповіді правильні.

4.2. Виділити вид послуг банків, які постійно змінюються і спрямовані на спонукання клієнта до придбання якомога більшої кількості послуг:

а) основні;

- б) поточні;
- в) розширені;
- г) портфельні.

4.3. Визначити операції, які забезпечують успіх діяльності банку:

- а) розвинена мережа філій;
- б) стратегії та розмір банку;
- в) наявність відповідних дозволів;
- г) відсутність прагнення отримати додаткові доходи.

4.4. Залежно від видів банківської діяльності розрізняють:

- а) послуги банків зі страхування;
- б) послуги щодо укладання угод;
- в) послуги з інвестиційної діяльності;
- г) послуги з обробки інформації.

4.5. Виділити фінансову установу, яка діє на 2-х і більше сегментах РФП:

- а) кредитні спілки;
- б) валютні біржі;
- в) аудиторські фірми;
- г) депозитарії.

4.6. Виділити спільні риси у діяльності банків і небанківських фінансових установ:

- а) конкуренція за клієнтів;
- б) широка спеціалізація фінансової діяльності;
- в) здійснення операцій в одному середовищі;
- г) висока ризикованість фінансових операцій.

4.7. Виділити сегмент РФП, на якому здійснюється обмін валют:

- а) кредитний;
- б) фондовий;
- в) конверсійний;
- г) депозитний.

4.8. Підберіть правильну відповідь:

	Основні поняття теми		Визначення основних понять
1	Причини виникнення та розвитку нетрадиційних банківських операцій	А	висока ліквідність фінансових активів, низький рівень ризику, проста система ціноутворення, використання коштів державою для покриття бюджетного дефіциту
2	Чинники, що впливають на розвиток банківської діяльності	Б	підвищення доходів за рахунок володіння цінними паперами, забезпечення швидкого переливу капіталу в інвестиції за допомогою цінних паперів, забезпечення акумулювання вільних інвестиційних ресурсів для інвестування їх у виробничу і соціальну сферу
3	Складові сегментації РФП	В	підвищення рівня доходів населення; зростання попиту на нетрадиційні для банків послуги; активний розвиток грошового, валютного, страхового та інших сегментів РФП; спеціалізація небанківських ФУ на послугах, що не є пріоритетними для банків
4	Значення фондового ринку як багатофункціональної системи	Г	загострення конкуренції між банківськими установами, зниження рівня доходності традиційних операцій, зменшення ризиків, залучення нових клієнтів
5	Чинники, що визначають значення небанківських ФУ в економіці країни	Д	визначення привабливих галузей, оцінювання потенціалу розвитку галузей, проведення аналізу потреб цільових клієнтів, розробка стратегій ціноутворення на фінансові послуги
6	Елементи, що характеризують грошовий ринок	Е	диверсифікація банківської системи, розвиток інформаційних технологій і комунікації, розвиток конкуренції, зміни у зовнішньому середовищі

4.9. Система економічних відносин, яка забезпечує акумуляцію та перерозподіл капіталу на умовах платності, строковості, повернення і цільового характеру, є сегментом РФП:

- а) кредитним;
- б) валютним;
- в) фондовим;
- г) страховим.

4.10. Визначити цінні папери за цивільним обігом:

- а) похідні, пайові;
- б) товаророзпорядчі, боргові;
- в) приватизаційні, іпотечні;
- г) усі відповіді правильні.

4.11. Спільними рисами між банківськими і небанківськими фінансовими установами є:

- а) низька ризикованість за здійсненими операціями;
- б) висока ризикованість фінансових операцій;
- в) конкуренція за клієнтів;
- г) діють на всіх сегментах ринку;
- д) вузька спеціалізація діяльності;
- е) впливають на формування пропозиції грошей на ринку;
- є) формують фінансові ресурси шляхом емісії фінансових активів.

Тема 4. Поняття і класифікація фінансового посередництва

Мета практичного заняття – набуття знань щодо сутності та ролі фінансового посередництва на ринку фінансових послуг. *Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен знати:* сутність прямого та опосередкованого фінансування, переваги фінансового посередництва, роль та функції банківських посередників, класифікацію небанківських фінансово-кредитних установ.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен уміти: визначати сутність та особливі характеристики секторів прямого та

опосередкованого фінансування різних суб'єктів на ринку фінансових послуг.

Ключові поняття: фінансове посередництво, фінансові посередники, банківські посередники, небанківські фінансово-кредитні установи.

Завдання до проведення практичного заняття:

1. Дати відповіді на контрольні запитання:

1.1. У чому полягає сутність та роль фінансового посередництва на ринку фінансових послуг?

1.2. У чому полягають переваги фінансового посередництва порівняно з прямим переміщенням коштів від власників заощаджень до позичальників?

1.3. Яку роль та функції виконують банківські фінансові посередники на ринку фінансових послуг?

2. *Систематизувати організаційні правила діяльності фінансових установ.*

3. Обговорення доповідей на запропоновані теми:

3.1. Умови створення та діяльності фінансових установ в Україні.

3.2. Стан розвитку спеціалізованих небанківських фінансово-кредитних установ на ринку фінансових послуг.

3.3. Особливості діяльності лізингових компаній.

4. Тести для самоперевірки

4.1. Фінансове посередництво — це:

а) діяльність з акумуляції та перерозподілу наявного у суспільстві вільного капіталу та реалізації фінансових операцій, що супроводжують ці процеси;

б) система опосередкованого фінансування, що полягає у залученні фінансових ресурсів з метою їх подальшого розміщення у фінансові активи;

в) діяльність, пов'язана з отриманням і перерозподілом фінансових коштів, крім випадків, передбачених законодавством;

г) усі відповіді правильні.

4.2. Роль фінансових посередників у розвитку економіки визначається:

а) створенням сприятливих умов для ефективного функціонування реального сектора економіки;

б) сприянням активізації підприємництва, стимулюванням платоспроможного попиту населення, збільшенням грошової маси в країні;

в) підвищенням ефективності функціонування економіки та її розширеного відтворення;

г) усі відповіді правильні.

4.3. Пряме фінансування забезпечується шляхом передачі вільного капіталу:

а) від банку до позичальника;

б) від власника коштів до позичальника;

в) від інвестиційного фонду до позичальника;

г) від страхової компанії позичальника.

4.4. Основними типами фінансових посередників за ринково-орієнтованою моделлю фінансового посередництва є:

а) ощадні установи контрактного типу;

б) розрахунково-клірингові установи;

в) депозитарні установи;

г) небанківські фінансові установи.

4.5. Формами діяльності посередників на РФП є:

а) реєстрація прав власності на цінні папери;

б) акумуляція заощаджень населення;

в) котирування цінних паперів на біржі;

г) депозитарна діяльність з цінними паперами.

4.6. Підберіть правильну відповідь:

	Основні поняття теми		Визначення основних понять
1	Основні риси змішаної моделі фінансового посередництва	А	залучення коштів в одній валюті і розміщення в іншій, застосування внутрішніх і зовнішніх механізмів обмеження ризиків, збалансування пропозиції та попиту на додаткові фінансові ресурси у регіонах
2	Чинники, що обумовлюють розвиток нетрадиційних банківських операцій	Б	надання інформаційних і консультаційних послуг, залучення коштів фізичних і юридичних осіб на депозитні рахунки, кредитування, страхування, довірче управління фондами клієнтів
3	Конкретні функції фінансових посередників	В	зниження рівня прибутковості традиційних банківських операцій; розвиток небанківського сектора, який є потенційним конкурентом при здійсненні окремих фінансових операцій; зростання вимог клієнтів банків до змісту та якості послуг
4	Основні функції фінансових посередників	Г	консолідація ризиків, забезпечення деномінації заощаджень, сприяння розвитку ринку та інфраструктури, забезпечення ліквідності ринку
5	Шляхи реалізації трансформаційної функції банків	Д	поєднання в діяльності фінансових посередників як банківських, так і небанківських операцій; взаємопроникнення банківських і небанківських ФУ на ринки один одного; відсутність чіткої регламентації з боку законодавства операцій
6	Основні риси вітчизняного небанківського фінансового посередництва	Е	низька питома вага активів у ВВП, недосконалий захист клієнтів, другорядна роль у фінансуванні національної економіки та у перерозподілі капіталів, недосконалий організаційно-економічний механізм функціонування

4.7. До складу інвестиційних посередників за ринково-орієнтованою моделлю фінансового посередництва належать:

- а) страхові компанії;
- б) фінансові компанії;
- в) інвестиційні банки;
- г) холдингові компанії.

4.8. До ощадних установ контрактного типу належать:

- а) кредитні спілки;
- б) трастові компанії;
- в) страхові компанії;
- г) недержавні пенсійні фонди.

4.9. Традиційними послугами банків є:

- а) розрахунково-касове обслуговування клієнтів;
- б) залучення коштів на депозити;
- в) факторингові послуги;
- г) послуги з оцінки майна.

4.10. Серед фінансових установ ринково-орієнтованої моделі фінансового посередництва виділити інвестиційних посередників:

- а) банківські установи;
- б) трастові компанії;
- в) іпотечні банки;
- г) інвестиційні фонди;
- д) фінансові компанії;
- е) недержавні пенсійні фонди;
- є) інвестиційні банки;
- ж) інвестиційні компанії.

Тема 5. Фінансові послуги на ринку банківських послуг

Мета практичного заняття – набуття знань щодо особливостей надання фінансових послуг на ринку банківських послуг.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен знати: сутність, структуру та функції ринку банківських послуг,

особливості допоміжних банківських послуг та нетрадиційних послуг банків на ринку цінних паперів, банківські послуги з використанням новітніх технологій.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен уміти: визначати сутність та характеристики елементів та інструментів ринку банківських послуг, особливості функціонування банків на ринку цінних паперів та розрізняти допоміжні банківські послуги, нетрадиційні банківські послуги на ринку цінних паперів, банківські послуги з використанням новітніх технологій.

Ключові поняття: банківські послуги, форми банківського кредиту, супутні послуги, посередницькі послуги, консультаційні послуги, інформаційні послуги, кастодіальні послуги, ринок банківських металів, інтернет банкінг.

Завдання до проведення практичного заняття:

1. Дати відповіді на контрольні запитання:

1.1. Яку роль відіграють банки на ринку фінансових послуг України?

1.2. Які послуги із переліку фінансових, що визначені Законом «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», надають банки?

1.3. На які групи і види поділяють банківські послуги?

1.4. Надати характеристику найпоширенішим супутнім послугам банків?

1.5. Які визнаєте найпоширеніші основні послуги банків, що віднесені до групи традиційних?

1.6. Назвіть основні кастодіальні послуги банків.

1.7. Чи є різниця між посередницькими і консультаційними послугами банків?

1.8. Які банківські послуги належать до інтернет-банкінгу і до інтернет-трейдингу?

1.9. Які є переваги інтернет-банкінгу для користувачів і для банків?

1.10. Які банківські операції доступні користувачам «Приват-24» з персонального домашнього комп'ютера?

2. *Обговорення доповідей на запропоновані теми:*

2.1. Види банківських послуг та умови їх надання.

2.2. Посередницькі послуги банківських установ.

2.3. Економічна сутність кастодіальних послуг банківських установ.

2.4. Порівняльний аналіз традиційних і нетрадиційних послуг банків.

2.5. Розвиток банківських інтернет-послуг на вітчизняному ринку фінансових послуг.

2.6. Супутні послуги банківських установ.

3. *Розв'язання практичних завдань.*

Завдання 3.1. Визначити серед запропонованих видів послуг суму послуг, які надають банки (тис.грн, цифри умовні): перевезення грошових валютних цінностей — 25; видача поручительств і гарантій — 1,5; надання послуг з лізингу — 32; консультаційні послуги з організації випучку акцій — 10; участь у реалізації проектів — 55; реструктуризація підприємств — 102.

Завдання 3.2. Серед запропонованих видів послуг визначити окремо групи традиційних і нетрадиційних послуг, які надає банківська установа: поповнення рахунку, перегляд залишків на рахунку; відкриття карткового та поточного рахунків; відкриття депозитних рахунків; обмін валют; управління цінними паперами; надання гарантій; надання послуг з факторингу.

Завдання 3.3. Підприємство одержало в банківській установі кредит — 250 тис.грн на 4 роки під 18% річних. Після закінчення терміну підприємство не змогло його сплатити. Банк погодився продовжити термін кредитування ще на 4 роки під 20% річних. Розрахувати остаточну суму погашення кредиту.

Завдання 3.4. Банк надав підприємству кредит у сумі 100 тис.грн на 5 років. Номінальна ставка за таким кредитом — 15% річних. Банк змінив умови кредитування і визначив нарахування

процента не в кінці року, а в кінці кварталу. Якого збитку зазнало підприємство?

Завдання 3.5. Визначити, яку суму необхідно повернути банку через рік за кредит у сумі 200 тис.грн, який взяло підприємство, якщо кредит надано під 25% річних. Після 2-х місяців банк збільшив ставку на 5% річних, після 3-х місяців — ще на 2%, а після 8 місяців користування кредитом і до кінця року ставка склала 35%.

Завдання 3.6. Два підприємства мають намір за рахунок банківського кредиту розширити своє виробництво. Банку необхідно визначити фінансову стійкість позичальників на основі даних фінансової звітності, наведеної в таблиці.

Підприємство	Власний капітал	Довгострокові зобов'язання	Кредиторська заборгованість	Фінансові інвестиції	Нематеріальні активи
Альфа	1,2	0,4	0,9	0,2	-
Бета	2,3	0,6	1,3	1,2	0,5

Обґрунтуйте рішення банку з можливості надання кредиту.

Завдання 3.7.

Обмінний пункт надає такі котирування доларів США: дол./грн. — 11,95/12,02. Один клієнт продав 1000 дол, а інший купив 1000 дол. Який прибуток отримав банк за цими операціями?

4. Тести для самоперевірки

4.1. Найпоширенішими видами банківського кредиту для фізичних осіб є:

- а) лізинговий;
- б) іпотечний;
- в) споживчий;
- г) консорціумний.

4.2. Вид банківського кредиту, який надається для проведення спільного інвестування, називається:

- а) бланковим;
- б) споживчим;

- в) консорціумним;
- г) комерційним.

4.3. Операції банків за дорученням клієнтів проводяться:

- а) з інструментами грошового ринку;
- б) з фінансовими ф'ючерсами та опціонами;
- в) з інструментами, що базуються на обмінних курсах і відсотках;
- г) усі відповіді правильні.

4.4. Договір доручення характеризують такі риси:

- а) є платним, а може бути і безоплатним;
- б) є тільки платним;
- в) наявність третьої особи;
- г) комісіонер укладає договори від свого імені.

4.5. Послуги, при яких банк є зберігачем цінних паперів, називають:

- а) нетрадиційними;
- б) кастодіальними;
- в) інформаційними;
- г) усі відповіді правильні.

4.6. Депонентами кастодіанів є:

- а) власники цінних паперів, випущених у бездокументарній формі;
- б) інвестиційні фонди;
- в) особи, які працюють через посередництво номінального утримувача;
- г) усі відповіді правильні.

4.7. Підберіть правильну відповідь:

	Основні поняття теми		Визначення основних понять
1	Напрями реалізації мети здійснення нетрадиційних послуг банків на РЦП	А	надання кредитів, приймання вкладів, купівля-продаж цінних паперів за дорученням клієнтів, відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів, лізинг, факторинг, випуск платіжних карток
2	Найпоширеніші інформаційні послуги банків	Б	розширення кола інвесторів і місткості ринків, прискорене виконання основних бізнес-операцій, комплексне обслуговування інвесторів, формування інвестиційних портфелів
3	Найпоширеніші посередницькі послуги банків	В	операції з банківськими металами, залучення та розміщення іноземної валюти, андеррайтинг, операції за дорученням клієнтів, депозитарна діяльність, довірче управління коштами
4	Додаткові послуги банківських установ	Г	надання копій грошово-розрахункових документів, допомога у розшуку перерахованих сум; доведення клієнтам інформації про курси валют; дохідність цінних паперів; сприяння у підборі партнерів
5	Основні фінансові послуги банків	Д	допомога в одержанні клієнтом кредиту, пошук для клієнта банку-кредитора, послуги з первинного розміщення цінних паперів, викуп в емітента нереалізованої частини цінних паперів, агентські послуги
6	Переваги інтернет-трейдингу	Е	залучення додаткових коштів для розрахункової діяльності на основі емісії цінних паперів, одержання прибутку від власних інвестицій у цінні папери, розширення сфери впливу банку, підтримка необхідного запасу ліквідності

4.8. Відповідальне зберігання кастодіана, як послуга, включає:

- а) відкриття рахунків з цінних паперів клієнтам для обліку прав на них;
- б) зберігання виписок від реєстроутримувачів;
- в) проведення операцій за рахунками цінних паперів для клієнтів;
- г) отримання підтвердження про кліринг.

4.9. Надання клієнтам оперативного доступу до торгово-аналітичної інформації зі світових валютних і фондових ринків — це Інтернет-послуга банків, яка називається:

- а) інтернет-трейдинг;
- б) інтернет-банкінг;
- в) кастодіальна;
- г) усі відповіді правильні.

4.10. Найпоширенішими нетрадиційними послугами банків на ринку цінних паперів є:

- а) первинне розміщення цінних паперів інших емітентів;
- б) купівля-продаж цінних паперів для юридичних і фізичних осіб;
- в) консультаційні послуги з організації випуску акцій, облігацій;
- г) усі відповіді правильні.

4.11. Виділити послуги, які надає користувачам система «Приват-24»:

- а) поповнення рахунку;
- б) відкриття карткового та поточного рахунків;
- в) сплата комунальних послуг;
- г) матеріалізація цінних паперів;
- д) знерухомлення цінних паперів;
- е) відкриття депозитних рахунків;
- є) обмін валют;
- ж) управління цінними паперами.

Тема 6. Фінансові послуги на грошовому ринку

Мета практичного заняття – набуття знань щодо особливостей надання фінансових послуг на грошовому ринку.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен знати: сутність, структуру та функції грошового ринку, особливості функціонування депозитного ринку та розрахунково-касового обслуговування.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен уміти: визначати сутність та характеристики елементів та інструментів грошового ринку, особливості функціонування депозитного ринку та розрізняти форми безготівкових розрахунків.

Ключові поняття: обліковий ринок, міжбанківський ринок, валютний ринок, депозити, безготівкові розрахунки.

Завдання до проведення практичного заняття:

1. Дати відповіді на контрольні запитання:

1.1. Що таке грошовий ринок, які інструменти знаходяться на ньому в обігу?

1.2. Які ринки входять до складу грошового ринку, дайте їм характеристику.

1.3. Що таке депозитний ринок, у чому полягають особливості його функціонування?

1.4. Що включає в себе система безготівкових розрахунків, на яких принципах вони здійснюються?

1.5. Що таке обліковий ринок, які фінансові операції та послуги здійснюються на ньому?

2. Обговорення доповідей на запропоновані теми:

2.1. Роль Державного казначейства на грошовому ринку.

2.2. Роль Національного банку України на грошовому ринку.

2.3. Депозитні послуги на грошовому ринку.

2.4. Ринок короткострокових кредитів.

2.5. Операції банків з векселями.

2.6. Розвиток факторингу в Україні.

3. *Розв'язання практичних завдань.*

Завдання 3.1. Банк приймає депозити на три місяці за ставкою r_1 % річних, на шість місяців за ставкою r_2 % річних, і на рік за ставкою r_3 % річних. Визначити суму, яку отримає власник депозиту C_0 грн. в усіх трьох випадках.

Методичні вказівки:

1. Сума, яку отримає власник 3-місячного депозиту:

$$C_1 = C_0(1 + r_1 / 100 \times 3/12)$$

2. Сума, яку отримає власник 6-місячного депозиту:

$$C_2 = C_0(1 + r_2 / 100 \times 6/12)$$

3. Сума, яку отримає власник 12-місячного депозиту:

$$C_3 = C_0(1 + r_3 / 100)$$

Вихідні дані для задачі, тис. грн

Варіант	r_1 , %	r_2 , %	r_3 , %	C_0 , грн.
1	9	11,5	14	4400
2	8,5	11	13,5	4500
3	8	10,5	13	4600
4	7,5	10	12,5	4700
5	7	9,5	12	4800
6	9	11,5	14	4900
7	8,5	11	13,5	5000
8	8	10,5	13	5100
9	7,5	10	12,5	5200
10	7	9,5	12	5300

Завдання 3.2.

Вклад у сумі 20 тис. грн. покладений на депозит у банк на 3 роки під 20 % річних за умови нарахування простих відсотків. Визначити майбутню вартість вкладу в кінці терміну та суму відсотків за весь період.

Методичні вказівки:

Для розрахунку майбутньої вартості грошей за системою простих відсотків використовується наступна формула:

$$P_n = P(1 + r \cdot n)$$

де P_n – майбутня вартість;

P – нинішня вартість, початково інвестовані кошти;

r – простий процент;

n – період нарахування.

Завдання 3.3.

Вклад у сумі 20 тис. грн. покладений на депозит у банк на 3 роки під 20 % річних за умови нарахування складних відсотків. Визначити майбутню вартість вкладу в кінці терміну та суму відсотків за весь період.

Методичні вказівки:

Для розрахунку майбутньої вартості грошей за системою складних відсотків використовується наступна формула:

$$P_n = P(1 + r)^n$$

де r – складна річна відсоткова ставка, виражена десятковим дробом.

Завдання 3.4.

Вклад у сумі 20 тис. грн. покладений на депозит у банк на 3 роки під 20 % річних за умови нарахування складних відсотків: 1) поквартально, 2) помісячно. Визначити майбутню вартість вкладу в кінці терміну та суму відсотків за весь період.

Методичні вказівки:

Для розрахунку майбутньої вартості грошей за системою складних відсотків у цьому випадку використовується наступна формула:

$$P_n = P\left(1 + \frac{r}{m}\right)^{n \cdot m}$$

де r – річна номінальна ставка складних відсотків;

m – періодичність нарахування проценту впродовж року.

4. Тести для самоперевірки

4.1. Платежі, залежно від сфери обслуговування діяльності підприємств, включають:

- а) міжгосподарські платежі;
- б) платежі за основною виробничою діяльністю;
- в) платежі, пов'язані з інвестиційною діяльністю;
- г) платежі за товарними операціями.

4.2. Принципами ведення безготівкових розрахунків є:

- а) строковість платежу;
- б) майнова відповідальність за дотримання договірних умов;
- в) відсутність згоди платника на здійснення платежу;
- г) контроль всіх учасників за проведенням розрахунків.

4.3. Формами безготівкових розрахунків є:

- а) платіжне дорученн, платіжна вимога-доучення;
- б) платіжна вимога, розрахунки акредитивами, чеками;
- в) розрахунки за інкасовими дорученнями, за допомогою векселів;
- г) усі відповіді правильні.

4.4. Основними послугами фінансових установ з відкриття та обслуговування рахунків клієнтів є:

- а) відкриття рахунків;
- б) переказ коштів з рахунків клієнтів;
- в) списання коштів з рахунків клієнтів;
- г) усі відповіді правильні.

4.5. Банки суб'єктам господарювання відкривають такі рахунки:

- а) поточні;
- б) вкладні (депозитні);
- в) кредитні;
- г) бюджетні.

4.6. Підберіть правильну відповідь:

	Основні поняття теми		Визначення основних понять
1	Складові переказу коштів	А	видача відповідних сум з рахунка, гарантування банківської таємниці щодо рахунків та операцій з ними, відсутність контролю за напрямками використання коштів, приймання і зарахування грошових коштів
2	Складові ініціювання переказу коштів	Б	сума внеску, надійність банку, загальна динаміка ставок на ринку, вид внеску, цілі та пріоритети політики банку, соціальний статус вкладника
3	Шляхи підвищення ефективності надання банками депозитних послуг	В	формування портфеля вкладних послуг, визначення конкурентних позицій на певному сегменті ринку, забезпечення стійкості й надійності ресурсної бази, проведення гнучкої процентної політики
4	Зобов'язання банку за договором рахунка, що відкритий клієнту	Г	впровадження нових технологій банківського обслуговування, розширення практики залучення коштів клієнтів на ощадні вклади, використання досвіду банків економічно розвинених країн, забезпечення високої стійкості залучених банком коштів
5	Система заходів депозитної політики банку	Д	захист інформації, відповідальність при здійсненні, міжбанківські перекази, контроль за проведенням, завершення
6	Фактори впливу на депозитний відсоток	Е	за допомогою розрахункових документів, при договірному списанні, за допомогою ЕПЗ, відкликання розрахункових документів

4.7. Рахунок, який відкривають одним банком іншому для здійснення міжбанківських переказів, називають:

- а) кореспондентським;
- б) депозитним;
- в) інвестиційним;
- г) кредитним.

4.8. Депозит, який банк самостійно розробляє і пропонує колу своїх клієнтів, називається:

- а) спеціальним;
- б) до запитання;
- в) строковим.

4.9. Найпоширенішими фінансовими послугами банків, які пов'язані з забезпеченням випуску та обігу платіжних карток, є:

- а) переказ грошових коштів;
- б) еквайринг, емісія карток;
- в) реконсиляція;
- г) усі відповіді правильні.

4.10. Платіжними інструментами-документами на переказ є:

- а) клірингові вимоги;
- б) міжбанківські розрахунки;
- в) розрахункові документи;
- г) платіжна картка.

4.11. Виділити фінансові послуги, які пов'язані з електронними платіжними засобами:

- а) продаж дорожніх чеків;
- б) еквайринг;
- в) маршрутизація;
- г) кліринг;
- д) відкриття рахунків;
- е) процесинг;
- є) моніторинг;
- ж) обмін електронних грошей.

5. Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 5.1. Розрахувати наращену суму грошових коштів, розміщених на банківському рахунку, за такими даними:

Показники	Варіант		
	1	2	3
Початкова сума грошових коштів, грн	3500,0	5000,0	10000,0
Річна процентна ставка за депозитом	14,0	15,0	16,0
Період розміщення вкладу, міс.	36	18	24
Частота нарахування вкладу	раз на рік	раз на півроку	щоквартально

Примітка: у 2 і 3-му варіантах передбачена капіталізація доходу за депозитом.

Завдання 5.2. На депозитний рахунок внесено 25000 грн. Визначте суму прибутку вкладника, якщо за депозитом передбачена капіталізація процентів, а нарахування доходу здійснюється щоквартально за змінною процентною ставкою.

Показники	Варіант		
	1	2	3
Термін вкладу, міс.	12	9	6
Депозитні ставки, % річних			
квартал	16,0	18,0	17,0
I квартал	17,5	17,5	17,5
II квартал	18,5	17,0	-
IV квартал	18,0	-	-

Завдання 5.3. Вкладник приймає рішення щодо розміщення 8000 грн на депозитному рахунку в банку терміном на 1 рік. Розглядаються 3 пропозиції:

- 1) сплата доходу за ставкою 14,5 % річних у кінці терміну депозиту;
- 2) сплата доходу за ставкою 14,25 % річних зі щоквартальною капіталізацією відсотка;
- 3) сплата доходу за ставкою 14,0 % річних зі щомісячною капіталізацією відсотків.

Оберіть найбільш прибутковий варіант розміщення коштів.

Завдання 5.4. На депозитний рахунок фізичною особою внесено 10000 грн.

Визначте суму доходу вкладника за весь термін зберігання коштів на рахунку за такими даними:

- термін вкладу — 2 роки;
- річна процентна ставка — 14 %;
- частота нарахування доходу — раз на квартал.

За вкладом передбачена капіталізація відсотків.

Завдання 5.5. Розрахувати суму доходу вкладника банку від розміщення коштів на терміновому депозиті за такими даними:

- початкова сума вкладу — 6000 грн;
- процентна ставка за депозитом — 16 % річних;
- термін розміщення вкладу — 12 місяців.

За умовами депозитного договору виплата доходу за вкладом здійснюється щомісяця.

Завдання 5.6. Господарюючий суб'єкт розміщує тимчасово вільні кошти в сумі 350 тис.грн на банківському депозиті терміном на один рік. Оберіть найвигіднішу альтернативу вкладення коштів, якщо нарахування доходу здійснюється за системою складних відсотків.

Показники	Банки		
	«А»	«Б»	«В»
Депозитна ставка, % річних	13,5	12,5	12,0
Частота нарахування доходу	раз на місяць	раз на квартал	раз на рік

Завдання 5.7. Визначте суму доходу вкладника банку за весь період зберігання коштів на депозитному рахунку за такими даними:

- початкова сума вкладу — 8500 грн;
- процентна ставка за депозитом — 15 % річних;
- термін розміщення вкладу — 1 рік;
- додаткова сума грошових коштів, що була внесена вкладником на початок п'ятого і восьмого місяців зберігання

коштів — 600 грн. За умовами депозитного договору нарахування і виплата доходу за вкладом здійснюється щоквартально.

Завдання 5.8. Вексель номінальною вартістю 25000 грн обліковується банком за 145 днів до терміну його погашення. Облікова ставка банку становить 13,5 %. Визначте суму дисконту на користь банку і скориговану облікову ставку, яка компенсуватиме банку втрати від інфляції, якщо рівень інфляції за період від дати обліку до дати погашення векселя становить 3,5 %.

Завдання 5.9. Юридична особа придбала дисконтний ощадний сертифікат банку номінальною вартістю 4000 грн і терміном обігу 137 днів. Величина дисконту на сертифікат на момент його розміщення складала 18 % річних.

Із врахуванням цих даних визначте:

- а) ціну придбання ощадного сертифікату;
- б) розмір доходу інвестора, одержаного при погашенні сертифікату за номінальною ціною.

Завдання 5.10. 1 квітня поточного року юридична особа придбала дисконтний ощадний сертифікат банку номінальною вартістю 6000 грн і терміном обігу 265 днів. 10 серпня сертифікат був перепроданий на вторинному ринку. Величина дисконту на момент розміщення банківського сертифікату становила 15 % річних, ринкова ставка дисконту на момент перепродажу — 17,5 % річних. Із врахуванням цих даних, розрахувати:

- а) ціну придбання ощадного сертифікату;
- б) ціну перепродажу ощадного сертифікату на вторинному ринку;
- в) розмір доходу наступного власника сертифікату у випадку його погашення за номінальною ціною.

Завдання 5.11. Номінальна вартість векселя складає 2000 грн. Термін обігу векселя від дня обігу до дня погашення — 165 днів. Процентна ставка за обліком векселя — 18 % на рік. Визначити дохід за векселем.

Тема 7. Фінансові послуги на валютному ринку

Мета практичного заняття – набуття знань щодо особливостей надання фінансових послуг на валютному ринку.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен знати: роль та місце валютного ринку на ринку фінансових послуг, механізм регулювання валютного курсу та класифікацію валютних операцій.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен уміти: класифікувати валюту за основними критеріями, використовувати механізм регулювання валютного курсу, надавати характеристику основним валютним операціям на валютному ринку.

Ключові поняття: валюта, валютний курс, валютні операції, валютний ринок, регулювання валютного курсу.

Завдання до проведення практичного заняття

1. Дати відповіді на контрольні запитання:

1.1. Що включає в себе поняття «валюта», «національна» та «іноземна» валюта?

1.2. За якими критеріями класифікується валюта, дайте характеристику основним видам валют.

1.3. Що таке валютний ринок, які об'єкти та суб'єкти є на цьому ринку?

1.4. Які види ринків виділяються на валютному ринку і за якими критеріями?

1.5. Що таке валютний курс, як він регулюється?

2. Навести у вигляді схеми класифікацію валютних операцій.

3. Обговорення доповідей на запропоновані теми:

3.1. Валютні ф'ючерси.

3.2. Валютні опціони.

3.3. Операції на форвардному валютному ринку.

4. Тести для самоперевірки

4.1. Міжбанківський валютний ринок є сукупністю відносин

у сфері торгівлі іноземною валютою між:

- а) суб'єктами ринку та їх клієнтами;
- б) між банками-нерезидентами;
- в) між суб'єктами ринку та НБУ;
- г) усі відповіді правильні.

4.2. Основними професійними учасниками валютного ринку

є:

- а) уповноважені банки;
- б) уповноважені фінансові установи;
- в) Національний банк України;
- г) усі відповіді правильні.

4.3. Фінансові установи, які одержали генеральну ліцензію на здійснення валютних операцій, що дає право на торгівлю іноземною валютою — це:

- а) професійні учасники валютного ринку;
- б) уповноважені фінансові установи;
- в) небанківські фінансові установи;
- г) усі відповіді правильні.

4.4. Валютні операції здійснюються на основі укладених контрактів між суб'єктами ринку щодо:

- а) купівлі-продажу валюти;
- б) обміну валюти;
- в) залученню та надання в кредит валютних цінностей;
- г) усі відповіді правильні.

4.5. Валютні операції залежно від мети здійснення поділяють на:

- а) поточні торговельні та поточні неторговельні;
- б) валютно-обмінні;
- в) касові;
- г) пов'язані з рухом капіталу.

4.6. Валютні цінності включають:

- а) валюту України та іноземну валюту;
- б) платіжні документи та інші цінні папери, виражені у валюті України та в іноземній валюті або банківських металах;

- в) банківські метали;
- г) усі відповіді правильні.

4.7. Валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції в день укладення договору, називається:

- а) «ТОД»;
- б) «ТОМ»;
- в) «СПОТ»;
- г) «СВОП».

4.8. Іноземна валюта — це:

а) іноземні грошові знаки у вигляді банкнотів, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави;

б) вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу;

в) кошти у грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях, що перебувають на рахунках або вносяться до банківських та інших фінансових установ за межами України;

- г) усі відповіді правильні.

4.9. Торгівля банківськими металами забезпечується уповноваженими банками:

а) через операційні каси і біржі;

б) шляхом участі в Системі підтвердження угод міжбанківського валютного ринку;

в) шляхом участі в операціях на міжбанківському і міжнародному валютних ринках;

- г) усі відповіді правильні.

4.10. Підберіть правильну відповідь:

	Основні поняття теми		Визначення основних понять
1	2		3
1	Повноваження НБУ на валютному ринку послуг	А	здійснення неторговельних операцій з валютними цінностями; ведення і відкриття рахунків клієнтів і кореспондентських рахунків банків; проведення розрахунків, пов'язаних з експортно-імпортними операціями; залучення, розміщення, купівля-продаж іноземної валюти
2	Напрями забезпечення валютних операцій, пов'язаних з рухом капіталу	Б	матеріально-технічне забезпечення торгів; розробка правил укладення та виконання угод; розробка юридичних і фінансових механізмів, які забезпечують виконання зобов'язань; поширення інформації про ціни, що складаються в результаті торгів
3	Розрахункові валютні послуги	В	забезпечення потреб держав у формуванні золотовалютних запасів, створення умов для нагромадження заощаджень та їх розміщення в дорогоцінних металах і виробках із золота та срібла, нагромадження капіталу шляхом розміщення його в інструментах ринку
4	Функції ринку банківських металів	Г	надання та отримання резидентами фінансових кредитів; операції, пов'язані з виконанням зобов'язань за гарантіями, поруками, за лізингом і факторингом; здійснення іноземних інвестицій в Україні та резидентами портфельних інвестицій за межами країни; виплата прибутків, отриманих іноземними інвесторами в Україні; операції з ЦП

Продовження табл.

1	2	3
5	Функції уповноважених банків на валютному ринку послуг	Д відкриття та обслуговування рахунків в іноземній валюті; випуск платіжних документів в іноземній валюті та їх обслуговування; переказ валютних цінностей в межах України та за кордон; забезпечення міжнародних розрахунків прийняття на інкасо пошкоджених банкнот
6	Функції валютних бірж	Е здійснення валютної політики; зберігання, нагромадження і використання резервів валютних цінностей; видача ліцензій на здійснення валютних операцій і прийняття рішень щодо їх скасування та ін..

4.11. Виділити ознаки арбітражних операцій, що здійснюються на умовах маржинальної торгівлі:

- а) є безготівковими операціями;
- б) передбачають виконання двох зустрічних зобов'язань з купівлі та продажу однієї іноземної валюти за іншу;
- в) є готівковими операціями;
- г) здійснюються без реальної поставки валюти на умовах «своп»;
- д) здійснюються з метою отримання прибутку від зміни валютного курсу;
- е) здійснюються з реальною поставкою валюти на міжнародному валютному ринку;
- є) здійснюються з метою хеджування валютних ризиків;
- ж) здійснюються без реальної поставки валюти на міжнародному валютному ринку на умовах «тод», «том» або «спот».

5. Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 5.1. Клієнту банку, що знаходиться в Канаді, потрібно через t місяців оплатити контракт на суму 1 млн. дол. США. Прагнучи уникнути валютного ризику, пов'язаного з можливим падінням курсу канадського долара відносно долара США, клієнт укладає з банком форвардний контракт на купівлю 1 млн. дол. США з терміном поставки зазначеної суми через t місяці. Визначити форвардний курс дол. США, якщо: курс спот дол. Канади/ дол. США S , ставка з розміщення на t місяці дол. США – d % річних, ставка із залучення на t місяці долара Канади – r_f % річних.

Методичні вказівки:

Теоретичний форвардний курс:

$$F = S \left[1 + (r_f - d) \frac{t}{365} \right]$$

де d - ставка дивіденду на рік.

T – кількість днів у фінансовому році.

Вихідні дані для задачі, тис. грн

Варіант	t , міс.	S	r_f , %	d , %
1	3	1,3248	3,18	5,43
2	3	1,3246	3,21	5,44
3	4	1,3244	3,24	5,45
4	3	1,3242	3,27	5,46
5	2	1,324	3,3	5,47
6	4	1,3238	3,33	5,48
7	1	1,3236	3,36	5,49
8	4	1,3234	3,39	5,5
9	1	1,3232	3,42	5,51
10	2	1,323	3,45	5,52

Завдання 5.2.

Поточна ринкова ціна дисконтної облигації становить P_0 дол. США. Очікуючи падіння процентних ставок на ринку, спекулянт купує N облигації. Через місяць він закриває свою початкову позицію, продаючи облигації на ринку. Визначити

прибуток (збиток) від проведення такої операції, якщо ціна облігації через місяць становить:

- а) P_1 дол. США; б) P_2 дол. США.

Методичні вказівки:

а) $\Pi(3) = P_1 \times N - P_o \times N,$

б) $\Pi(3) = P_2 \times N - P_o \times N,$

Вихідні дані для задачі, тис. грн

Варіант	P_o , дол.	N , шт.	P_1 , дол.	P_2 , дол.
1	985	50	987	982
2	986	51	989	983
3	987	52	990	984
4	988	53	991	985
5	989	54	992	986
6	990	55	993	987
7	991	56	994	988
8	992	57	995	989
9	993	58	996	990
10	994	59	997	991

Завдання 5.3.

Фізична особа здійснює обмін 1500 євро на долари США. Офіційний курс гривні до долара на момент здійснення операції становить 11,98 грн/дол. США, офіційний курс гривні до євро — 10,67 грн/євро. Розмір комісійної винагороди фінансової установи за здійснення конверсійних операцій становить 1,5 %. Визначте суму валютних цінностей в доларах США, отриману внаслідок реалізації конверсійної операції і розмір винагороди.

Завдання 5.4. Дилер укладає 3-х місячний форвардний контракт на придбання 60 тис.дол США. У момент укладення контракту курс СПОТ склав 11,91 грн/дол., 3-х місячний форвардний курс — 12,02 грн/дол. Визначте суму прибутку

(збитку) від проведення валютної операції, якщо на момент реалізації форвардного контракту курс СПОТ буде становити:

- а) 12,15 грн/дол;
- б) 12,10 грн/дол;
- в) 12,05 грн/дол.

Розмір штрафних санкцій за невиконання зобов'язань за форвардним контрактом становить 0,5 грн/дол.

Завдання 5.5. Учасник валютного ринку придбав іноземну валюту за курсом СПОТ і уклав форвардний контракт на її продаж через 6 місяців за форвардним курсом. Придбані валютні цінності були розміщені на валютному депозиті за ставкою ЛІБОР терміном на шість місяців. Розрахувати суму прибутку та норму доходу за процентним валютним арбітражем із врахуванням наступних даних.

Показники	Варіант			
	1	2	3	4
Сума придбаних валютних цінностей, дол. США	10000	20000	20000	2500
Ціна купівлі валюти, грн/дол.	8,01	8,05	8,07	8,10
Ціна продажу валюти, грн/дол.	8,05	8,08	8,10	8,20
Ставка ЛІБОР, % річних	5,01	5,2	5,0	4,9

Завдання 5.6. Депозит на суму 100 тис.дол. США відкривається на 3 місяці при ставці 8,0 % річних і переводиться в євро за курсом 1,5. Ставка 3-х місячного депозиту в євро становить 7,5 % річних. На день закриття депозиту курс євро до долара США може становити:

- 1) 1,55;
- 2) 1,51;
- 3) 1,499.

Розрахувати суму арбітражного прибутку (збитку) за результатами процентного валютного арбітражу без форвардного покриття.

Завдання 5.7. Учасник валютного ринку придбав валютний опціон на купівлю через 3 місяці 50 тис.дол США за курсом 11,11 грн/дол. Опціонна премія сплачена із розрахунку 0,15 грн за 1 дол США. Із врахуванням цих даних, визначте:

1) загальні витрати учасників валютного ринку на придбання валютних цінностей;

2) суму прибутку (збитку) учасника ринку, якщо на момент реалізації опціонного контракту курс СПОТ буде становити:

а) 12,05 грн/дол;

б) 12,12 грн/дол;

в) 11,99 грн/дол.

Завдання 5.8. Фінансова установа поставляє за ф'ючерсним контрактом 50 тис.євро. Курс СПОТ на дату відкриття позиції становив 10,38 грн/євро; форвардний курс — 10,41 грн/євро. Розрахувати суму прибутку (збитку) фінансової установи від закриття позиції за ф'ючерсним контрактом, якщо форвардний курс на дату закриття буде становити:

а) 10,35 грн/євро;

б) 10,48 грн/євро.

Завдання 5.9. Компанія має намір отримати позику в 10 млн. японських йєн на один рік під фіксовану ставку 7 % річних. Але є можливість отримати кредит під «плаваючу» ставку. Компанія може отримати кредит в євро на «споті» та продати йєни за євро за форвардом на один рік. Скільки потрібно взяти євро в кредит і за яким форвардним курсом компанії вигідно продати йєни за євро, якщо курс «спот» на момент отримання єврокредиту дорівнював 5 йєн за євро?

Тема 8. Фінансові послуги на ринку позичкового капіталу

Мета практичного заняття — набуття знань щодо сучасних тенденцій, особливостей організації та надання

кредитних послуг; формування вмій та навичок застосовувати їх у сучасній практиці господарювання.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен знати: визначення кредиту, кредитної послуги, лізингу, факторингу, суб'єктів ринку кредитних послуг, класифікацію лізингових, факторингових та кредитних послуг, зміст законодавчих та нормативних актів щодо кредитних відносин.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен уміти: оцінювати кредитоспроможність позичальника, з'ясовувати прийнятний для позичальника графік погашення кредиту (основний або весь борг рівними частинами), визначати факторингові витрати, складати графіки лізингових платежів.

Ключові поняття: кредитна історія, кредитоспроможність, лізингодавець, лізингоодержувач, операційний (оперативний) лізинг, сублізинг, факторинг, факторинг з регресом, фінансовий лізинг.

Завдання до проведення практичного заняття:

1. Дати відповіді на контрольні запитання:

1.1.Що таке ринок позичкових капіталів, які його особливості та роль на ринку фінансових послуг?

1.2.У чому полягає економічна сутність кредиту, які він виконує функції?

1.3.Які ви знаєте форми та види кредиту?

1.4.У чому полягає економічна сутність та механізм здійснення лізингових операцій?

1.5.У чому полягає сутність та механізм факторингових та форфейтингових операцій?

2. Розв'язання практичних завдань.

Завдання 2.1.

Використовуючи дані фінансової звітності юридичної особи оцінити кредитоспроможність позичальника з використанням

моделей розрахунку інтегрального показника боржника-юридичної особи.

Таблиця 1

Моделі розрахунку інтегрального показника боржника-юридичної особи для великого або середнього підприємства

№ з/п	Групи видів економічної діяльності	Моделі
1	2	3
1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А (розділи 01-03)	$Z=1,3 \times K_3 + 0,03 \times K_4 + 0,001 \times K_5 + 0,61 \times K_6 + 0,75 \times K_7 + 2,5 \times K_8 + 0,04 \times K_9 - 0,2$
2	Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів: секція С (розділи 10-12)	$Z=0,035 \times K_1 + 0,04 \times K_2 + 2,7 \times K_3 + 0,1 \times K_6 + 1,1 \times K_7 + 1,2 \times K_8 + 0,05 \times K_9 - 0,8$
3	Переробна промисловість: секція С (розділи 13-18, 31, 32)	$Z=0,95 \times K_3 + 0,03 \times K_4 + 1,1 \times K_6 + 1,4 \times K_7 + 3,1 \times K_8 + 0,04 \times K_9 + 0,03 \times K_{10} - 0,45$
4	Видобувна промисловість і розроблення кар'єрів: секція В (розділи 05-09); переробна промисловість: секція С (розділи 19-30, 33); постачання електроенергії, газу: секція D (розділ 35); водопостачання, каналізація: секція Е (розділи 36-39)	$Z=0,025 \times K_1 + 1,9 \times K_3 + 0,45 \times K_6 + 1,5 \times K_8 + 0,03 \times K_9 - 0,5$
5	Будівництво: секція F (розділи 41-43)	$Z=0,02 \times K_1 + 1,7 \times K_3 + 0,01 \times K_4 + 0,3 \times K_6 + 0,4 \times K_7 + 2,9 \times K_8 - 0,1$
6	Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів: секція G (розділи 45-47); організація харчування: секція I (р55,56)	$Z=1,03 \times K_3 + 0,001 \times K_4 + 0,16 \times K_6 + 0,6 \times K_7 + 2,9 \times K_8 + 0,08 \times K_9 - 0,14$

Продовження табл. 1

1	2	3
7	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність: секція Н (розділи 49-53); електрозв'язок: секція J (розділ 61)	$Z=0,07 \times K_2 + 1,27 \times K_3 + 0,32 \times K_6 + 1,98 \times K_8 + 0,04 \times K_9 + 0,04 \times K_{10} - 0,15$
8	Фінансова та страхова діяльність (крім банків): секція К (розділи 64-66)	$Z=0,025 \times K_1 + 2,7 \times K_3 + 0,005 \times K_4 + 0,13 \times K_7 + 2,4 \times K_8 - 0,93$
9	Інформація та телекомунікації: секція J (розділи 58-60, 62, 63); інші операції та послуги: секції L-U (розділи 68-99)	$Z=0,03 \times K_1 + 0,9 \times K_3 + 0,01 \times K_4 + 0,002 \times K_5 + 0,15 \times K_6 + 0,5 \times K_7 + 2,9 \times K_8 - 0,05$

Таблиця.2

Моделі розрахунку інтегрального показника боржника-юридичної особи для малого підприємства

№ з/п	Групи видів економічної діяльності	Моделі
1	2	3
1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А (розділи 01-03)	$Z=0,02 \times MK_1 + 0,02 \times MK_2 + 1,5 \times MK_3 + 0,6 \times MK_7 + 2,6 \times MK_8 + 0,008 \times MK_9 - 1,1$
2	Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів: секція С (розділи 10-12)	$Z=0,01 \times MK_1 + 0,03 \times MK_2 + 2,2 \times MK_3 + 0,03 \times MK_4 + 0,95 \times MK_7 + 1,3 \times MK_8 + 0,06 \times MK_9 + 0,2 \times MK_{10} - 0,7$
3	Переробна промисловість: секція С (розділи 13-18, 31, 32)	$Z=0,03 \times MK_2 + 1,95 \times MK_3 + 0,01 \times MK_4 + 0,002 \times MK_6 + 2,5 \times MK_7 + 0,8 \times MK_8 + 0,05 \times MK_9 - 0,9$

Продовження табл.2

1	2	3
4	Видобувна промисловість і розроблення кар'єрів: секція В (розділи 05-09); переробна промисловість: секція С (розділи 19- 30, 33); постачання електро- енергії, газу: секція D (розділ 35); водопостачання: секція Е (розділи 36-39)	$Z=0,01 \times MK_1 + 2,42 \times MK_3 + 0,01 \times MK_4 + 0,05 \times MK_7 + 1,35 \times MK_8 + 0,05 \times MK_9 - 0,7$
5	Будівництво: секція F (розділи 41-43)	$Z=0,02 \times MK_1 + 2,2 \times MK_3 + 0,001 \times MK_5 + 0,01 \times MK_6 + 0,009 \times MK_7 + 1,4 \times MK_8 + 0,2 \times MK_{10} - 0,27$
6	Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів: секція G (розділи 45-47); організація харчування: секція I (розділи 55, 56)	$Z=0,03 \times MK_1 + 1,85 \times MK_3 + 0,004 \times MK_4 + 0,001 \times MK_5 + 0,1 \times MK_6 + 0,2 \times MK_7 + 2,2 \times MK_8 + 0,009 \times MK_9 - 0,35$
7	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність: секція H (розділи 49-53); електрозв'язок: секція J (розділ 61)	$Z=0,04 \times MK_1 + 0,01 \times MK_2 + 1,8 \times MK_3 + 0,002 \times MK_5 + 0,6 \times MK_6 + 0,85 \times MK_7 + 1,7 \times MK_8 + 0,03 \times MK_9 - 0,8$
8	Фінансова та страхова діяльність (крім банків): секція K (розділи 64-66)	$Z=0,02 \times MK_1 + 1,7 \times MK_3 + 0,001 \times MK_4 + 0,001 \times MK_5 + 0,15 \times MK_6 + 3,1 \times MK_8 + 0,02 \times MK_9 - 0,4$
9	Інформація та телекомунікації: секція J (розділи 58-60, 62, 63); інші операції та послуги: секції L-U (розділи 68-99)	$Z=0,01 \times MK_1 + 1,92 \times MK_3 + 0,01 \times MK_6 + 0,02 \times MK_7 + 1,2 \times MK_8 + 0,01 \times MK_9 - 0,35$

Таблиця 3

Розрахунок фінансових коефіцієнтів, що використовуються для розрахунку інтегрального показника фінансового стану боржника-юридичної особи

№	Ум. позначення	Фінансовий коефіцієнт	Характеристика	Формула розрахунку
1	2	3	4	5
1	K1, МК1	Коефіцієнт покриття	Здатність підприємства покривати поточні зобов'язання оборотними активами	Оборотні активи Поточні зобов'язання
2	K2, МК2	Проміжний коефіцієнт покриття	Здатність підприємства розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями монетарними оборотними активами. Характеризує очікувану платоспроможність боржника в короткостроковому періоді	Монетарні оборотні активи Поточні зобов'язання
3	K3, МК3	Коефіцієнт фінансової незалежності	Питома вага власного капіталу в загальному обов'язі джерел фінансування. Характеризує ступінь залежності підприємства від позичкових джерел фінансуван-	Власний капітал Валюта балансу (пасив)
4	K4, МК4	Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	Рівень фінансування необоротних (довгострокових) активів за рахунок власного капіталу підприємства	Власний капітал Необоротні активи

Продовження табл.3

1	2	3	4	5
5	МК5	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Ефективність використання капіталу підприємства, інвестованого власниками	Чистий прибуток /збиток; Інвестований власний капітал
6	К5	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Здатність підприємства розраховуватися за кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги виручкою від реалізації продукції	Чиста виручка від реалізації Кредиторська заборгованість
7	К6, МК6	Коефіцієнт рентабельності продажу за ЕВІТ*	Характеризує рентабельність продажу за фінансовими результатами від операційної діяльності до оподаткування та здійснення витрат, пов'язаних із запозиченнями	ЕВІТ Чиста виручка від реалізації
8	МК7	Коефіцієнт рентабельності продажу за ЕВІТДА**	Характеризує рентабельність продажу за фінансовими результатами від звичайної діяльності до оподаткування, здійснення фінансових витрат та нарахування амортизації	ЕВІТДА Чиста виручка від реалізації + інші операційні доходи

Примітка: ЕВІТ* – фінансові результати від операційної діяльності;

ЕВІТДА** – фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування фінансових витрат та нарахування амортизації;

А*** – алгоритм розрахунку для великого або середнього підприємства.

Завдання 2.2.

Лізингодавець (банк) передає обладнання підприємству-лізингоотримувачу терміном на 5 років на умовах фінансового лізингу. Вартість обладнання становить 200 тис. грн. кредит надається банком під 25 % річних із щорічним погашенням відсотків та основної суми боргу. Відсотки нараховуються на непогашену суму боргу. Річна норма амортизації складає 20 %, розмір щорічної маржі-винагорода лізингодавця – 5 %, щорічні страхові платежі становлять 3 %. Періодичність виплати лізингових платежів – щорічна.

Розрахувати щорічні лізингові платежі лізингоодержувача лізингодавцю та загальну суму лізингових платежів за п'ять років. Побудувати графік цих платежів у вигляді таблиці.

Методичні вказівки:

$$\text{ЛП} = \text{А} + \text{Пкр} + \text{Пвин} + \text{Пстрах} + \text{Пінші},$$

де ЛП – лізингові платежі;

А – амортизаційні відрахування;

Пкр – відсоток за кредит для придбання майна на умовах лізингу, грн.;

Пвин – платіж-винагорода лізингодавцю за отримане в лізинг майно, лізингова маржа;

Пстрах – відшкодування страхових платежів за договором страхування об'єкта лізингу;

Пінш – інші витрати лізингодавця.

Завдання 2.3.

Підприємство звернулось у банк з проханням викупити рахунки- фактури (дебіторську заборгованість) на суму 50 тис. грн. Плата за кредит складає 20 % річних. Середній термін обертання коштів у розрахунках з покупцем – 10 днів. Комісійна винагорода за факторингове обслуговування – 3 %.

Визначити плату підприємства за факторингову послугу.

Методичні вказівки:

$$\text{ПЛфакт} = \text{ПЛкр} + \text{Пвин}, \text{ де}$$

ПЛфакт – плата за факторингову послугу;

ПЛкр – плата за кредит;

Пвин – платіж-винагорода, комісійна винагорода.

3. Тести для самоперевірки

3.1. Предметом договору лізингу може бути:

- а) різне рухоме майно;
- б) обладнання, обчислювальна та інша техніка;
- в) єдині майнові комплекси підприємств;
- г) земельні ділянки.

3.2. До фінансових установ, які надають послуги на ринку позик, належать:

- а) кредитні спілки, банки;
- б) факторингові й лізингові компанії;
- в) валютні й фондові біржі;
- г) депозитарії.

3.3. Виділити чинники, які впливають на процес надання кредитних послуг:

- а) принципи кредитування;
- б) умови надання кредиту;
- в) параметри кредитної політики;
- г) усі відповіді правильні.

3.4. Параметрами кредитної політики фінансових установ є:

- а) пріоритетні напрями кредитування;
- б) структура кредитного портфеля;
- в) цільове спрямування кредитних коштів;
- г) обсяги кредитів.

3.5. Позика, що надається банком чи небанківською фінансовою установою під заставу нерухомого майна – це кредит:

- а) бланковий;
- б) консорціумний;
- в) факторинговий;
- г) овердрафт.

3.6. Підберіть правильну відповідь:

	Основні поняття теми		Визначення основних понять
1	2		3
1	Ознаки факторингової послуги «фінансування товарів (прслуг) із відстроченням платежу»	А	взаємозв'язок із зовнішньоторговельними операціями; договори укладаються переважно у вільноконвертованій валюті; основними документами, що застосовуються при здійсненні таких операцій, є векселі—прості та переказні; кредитування експортера здійснюється шляхом купівлі векселів або інших боргових вимог на дисконтній основі; кредитування здійснюється на середньостроковій основі, як правило, на строк від 6 місяців до 5-ти років, а в деяких випадках — до 7 років; дисконтування на основі фіксованої процентної ставки
2	Додаткові послуги факторингової компанії для постачальника	Б	збільшення обсягів платоспроможного попиту населення; прискорення реалізації товарів широкого вжитку; підвищення життєвого рівня та добробуту громадян; збільшення обсягів реалізації товарів складної побутової техніки, легкових автомобілів; активізація індивідуального житлового будівництва; придбання населенням об'єктів житлової нерухомості тощо
3	Умови надання кредиту	В	розробка уніфікованих правил, які стосуються прав міжнародного фінансового лізингу; удосконалення правових норм та їх адаптація до особливих тристоронніх відносин на основі операції фінансового лізингу; усуненням юридичних перешкод для міжнародного фінансового лізингу обладнання та забезпечення рівноваги інтересів

Продовження табл.

1	2		3
4	Чинники, що зумовили вступ України до Конвенції про міжнародний фінансовий лізинг	Г	врахування кредитоспроможності позичальника, його фінансової стабільності, рентабельності та ліквідності; кредитування видів діяльності, які передбачені статутом позичальника; наявність у позичальника власного майна
5	Ознаки форфейтингу як послуги	Д	після поставки товару клієнт негайно або за зручним для нього графіком отримує значну частину суми поставки, не чекаючи платежу від покупця; клієнт не повинен повертати виплачених йому коштів, оскільки витрати будуть повернуті з платежів покупців; фінансування триматиме на протязі всього періоду, під час якого підприємство продаватиме свою продукцію і звільняє постачальника від проблеми дефіциту обігових коштів і це відбувається без зростання його кредиторської заборгованості
6	Значення споживчого кредитування	Е	ведення бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості; надання інформації про ринок збуту, ціни, платоспроможність майбутніх покупців; здійснення аналізу та ранжування покупців залежно від обсягів покупок; консультування з питань організації розрахунків, укладання договорів, одержання платежів; надання транспортних, складських, рекламних послуг

3.7. Найпоширенішими послугами ринку позик є:

- а) фінансовий лізинг;
- б) факторинг;
- в) іпотека;

г) усі відповіді правильні.

3.8. Управління дебіторською заборгованістю — це факторингова послуга, яка включає:

а) контроль за своєчасною оплатою поставок покупцями;

б) детальні й зручні звіти про стан дебіторської заборгованості клієнта;

в) забезпечення клієнта об'єктивною інформацією;

г) усі відповіді правильні.

3.9. Механізм форфейтингу використовується з метою:

а) швидкої реалізації довгострокових фінансових зобов'язань;

б) для сприяння надходженню грошових коштів експортеру, що надав кредит іноземному покупцю;

в) швидкої реалізації короткострокових фінансових зобов'язань;

г) усі відповіді правильні.

3.10. До фінансової функції лізингу відносять:

а) надання основного капіталу у користування на умовах кредиту;

б) використання податкових та амортизаційних пільг;

в) освоєння нових сегментів ринку;

г) забезпечення доступу підприємства до нових технологій.

3.11. Виділити обов'язкові вимоги, які дають право вважати операцію факторингом:

а) наявність кредитування у формі попередньої оплати боргових вимог;

б) не обов'язкове страхування від кредитного ризику;

в) ведення бухгалтерського обліку постачальника;

г) страхування постачальника від кредитного ризику;

д) інкасування заборгованості постачальника;

е) вимоги оформляються векселем;

є) відсутність попередньої оплати боргових вимог;

ж) ведення обліку реалізації постачальника.

4. Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 4.1.

Протягом року кредитною спілкою були надані такі кредити:

- в сумі 50 тис. грн на 6 місяців під 24 % річних;
- в сумі 25 тис. грн на 9 місяців під 25 % річних;
- в сумі 15 тис. грн на 12 місяців під 25,5 % річних.

Визначити суму доходу кредитної спілки за проведеними кредитними операціями та розрахувати загальну суму доходу.

Завдання 4.2.

Фізичній особі надано споживчий кредит на придбання пральної машини вартістю 3800 грн. Сума кредиту складає 50 % від вартості товару. Термін кредитування — 12 місяців. Погашення кредиту здійснювалося щомісячно рівними частинами. Процентна ставка становить 25 % річних і нараховується щомісячно на залишкову суму кредиту. Комісійна винагорода банку за оформлення кредиту визначена в розмірі 1,5 % від його суми та сплачується при отриманні кредиту. Визначити суму платежів фізичної особи за кожен місяць користування кредитом.

Завдання 4.3.

Скласти план погашення боргу та визначити загальну суму платежів за кредитом за весь термін дії кредитного договору за таких умов: юридична особа отримала позику в сумі 150 тис. грн. під 22 % річних, що нараховується за схемою складних відсотків на непогашений залишок. Термін кредиту становить 4 роки. Погашення кредиту здійснюється рівними частинами в кінці кожного року користування кредитом. Відсотки за кредитом нараховуються щоквартально і сплачуються позичальником за кожен повний рік користування кредитом. Комісійна винагорода на користь банку становить 0,75 % від суми кредиту.

Завдання 4.4.

Фізичній особі надано іпотечний кредит на придбання житла на вторинному ринку. Сума кредиту становить 15 тис. дол.. Термін кредитування — 10 років, процентна ставка за кредитом

визначена в розмірі 14,5 % річних, яка щомісячно нараховується на залишок заборгованості за кредитом. Погашення кредиту здійснюється щомісячно рівними частинами. Комісійна винагорода на користь банку становить 1,5 % від суми кредиту і сплачується одноразово при його отриманні. Страхування об'єкта кредитування здійснюється банком за рахунок позичальника. Сума річного страхового платежу становить 1,5 % від оціночної вартості житла, що набувається позичальником у власність. Оціночна вартість житла на момент отримання кредиту становила 20 тис. дол. Із врахуванням даних, визначте:

- 1) загальну суму платежів фізичної особи за користування кредитом, здійснених протягом першого року;
- 2) суму кредиту, що підлягає погашенню протягом першого року користування ним;
- 3) суму доходу банку, отриманого від надання кредитної послуги, протягом п'яти років користування кредитом.

Завдання 4.5.

Розрахувати суму щорічних лізингових платежів за умовами фінансового лізингу, із врахуванням таких даних:

- вартість обладнання, що здається в оренду, — 200 тис.грн;
- річна норма амортизації обладнання — 15 %;
- термін лізингової угоди — 7 років;
- процентна ставка за користування кредитом — 18 % річних;
- розмір комісійної винагороди лізингодавцю — 1 %.

Комісійна винагорода лізингодавцю обчислюється від середньорічної вартості обладнання і включається до складу щорічного лізингового платежу. Сума лізингового кредиту становить 100 % від вартості обладнання.

Завдання 4.6.

Розрахувати суми щорічних лізингових платежів за умовами оперативного лізингу, виходячи із таких даних:

- вартість обладнання, що здається в оренду, — 150 тис.грн;

- річна норма амортизації обладнання — 15 %;
 - термін лізингової угоди — 6 років;
 - процентна ставка за користування кредитом — 16 %
- річних;

- розмір комісійної винагороди лізингодавцю — 2,5 %.

Комісійна винагорода лізингодавцю обчислюється від суми лізингового кредиту і включається до складу першого лізингового платежу. Сума лізингового кредиту становить 85 % від вартості обладнання.

Завдання 4.7.

Розрахувати суму доходу лізингодавця від здачі обладнання в оренду за весь термін лізингової угоди, виходячи із таких даних:

- сума лізингового кредиту — 60 тис.грн;
 - річна норма амортизації обладнання — 15 %;
 - термін лізингової угоди — 5 років;
 - процентна ставка за користування кредитом — 18,5 %
- річних;

- розмір комісійної винагороди лізингодавцю — 4 %.

Комісійна винагорода лізингодавцю обчислюється від початкової вартості об'єкта лізингу і включається до складу першого лізингового платежу.

Завдання 4.8.

Розрахувати суму лізингових платежів за умовами фінансового лізингу, із врахуванням фактору інфляції, виходячи із таких даних:

- сума лізингового кредиту — 120 тис.грн;
 - річна норма амортизації обладнання — 15 %;
 - термін лізингової угоди — 5 років;
 - процентна ставка за користування кредитом — 15,5 %
- річних;

- розмір комісійної винагороди лізингодавцю — 3 %;
- прогнозований індекс інфляції протягом дії договору — 4,5 % в рік.

Комісійна винагорода лізингодавцю обчислюється від

початкової вартості об'єкта лізингу і сплачується при отриманні його у користування.

Завдання 4.9.

Розрахувати суму доходу банку від надання факторингової послуги, виходячи із таких даних:

- вартість оплачених банком боргових зобов'язань покупців харчової продукції становить — 350 тис.грн;
- середній термін оборотності коштів в розрахунках з покупцями — 10 днів;
- процентна ставка за користування кредитом — 22,0 % річних;
- розмір комісійної винагороди на користь банку — 4,5 %.

Вкажіть, як зміниться сума доходу банку від надання факторингової послуги за умови затримки оплати боргових зобов'язань на 10 днів. Розмір пені складає 0,05 % за кожний день затримки оплати боргових зобов'язань.

Завдання 4.10.

Порівняти показники діяльності банківських установ і кредитних спілок. Провести порівняльний аналіз організації діяльності щодо залучення коштів та організації кредитування в банківських установах і кредитних спілках. Назвати спільні та відмінні риси в діяльності банків і кредитних спілок. Завдання оформити таблицею.

Завдання 4.11.

Використовуючи дані фінансової звітності конкретної кредитної спілки, зробіть необхідні розрахунки та висновки щодо дотримання нею основних нормативів капіталу, платоспроможності, прибутковості, ліквідності, якості активів та ризиковості операцій.

Завдання 4.12.

Ломбард прийняв від фізичної особи на відповідальне зберігання у забезпечення позики ювелірні вироби з дорогоцінних металів з оціночною вартістю 1900 грн. Договором передбачено користування позикою 15 днів. Плата за користування позикою

становить 1,2 % за зберігання в день, плата за зберігання — 0,06 % за день. Також прийняті предмети домашнього вжитку сумою 1500 грн на 25 днів за тими ж процентами. Визначити суму за користування позикою на протязі 15 і 25 днів і суму за зберігання.

Завдання 4.13.

Кондитерська фабрика регулярно постачає торговим фірмам свою продукцію. Строк платежу складає 30 днів. Обороти за місяць— 300 тис. грн. при позичковому відсотку 36 % річних. Комісійні фактора за ризик складають 0,5 від обороту. Розрахувати витрати за факторингом.

Завдання 4.14.

Розрахувати суму, одержану підприємством за факторинговим договором, якщо загальна сума рахунків складає 500 тис. грн., а позика — 90 % від суми рахунків. Комісія фактора складає 2 %, щомісячний банківський процент за позику — 3 %.

Тема 9. Фінансові послуги на фондовому ринку

Мета практичного заняття – набуття знань щодо особливостей надання фінансових послуг на фондовому ринку.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен знати: визначення та функції ринку цінних паперів, характеристики цінних паперів та їх фінансову оцінку.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен уміти: надавати характеристику цінним паперам, класифікувати цінні папери за різними ознаками, оцінювати цінні папери.

Ключові поняття: цінні папери, пайові цінні папери, фінансова оцінка цінних паперів, фондовий ринок.

Завдання до проведення практичного заняття:

1. Дати відповіді на контрольні запитання:

1.1. У чому полягає економічна роль та особливості фондового ринку?

1.2. За якими критеріями класифікуються цінні папери?

1.3. За якими показниками здійснюється комплексна фінансова оцінка цінних паперів?

1.4. Яким чином визначається сукупна доходність акції та облігації?

1.5. Характеризуйте механізм первинного розміщення та вторинного обігу цінних паперів на фондовому ринку?

2. *Обговорення доповідей на запропоновані теми:*

2.1. Емісійна діяльність держави на фондовому ринку.

2.2. Національні системи рейтингової оцінки емітентів.

2.3. Розміщенні єврооблігацій українськими емітентами.

3. *Розв'язання практичних завдань.*

Завдання 3.1.

Прибуток акціонерного товариства, який направляється на виплату дивідендів, складає 1020 тис. грн. загальна номінальна вартість акцій – 6200 тис. грн., у тому числі привілейованих акцій – 1400 тис. грн. з фіксованим розміром дивіденду 25 % до їх номінальної вартості.

Розрахуйте розмір дивіденду за простими акціями.

Завдання 3.2.

Чистий прибуток акціонерного товариства за підсумками року становить 65 тис. грн. На виплату дивідендів спрямовується 45 % від суми чистого прибутку. Загальна кількість акцій, що емітована акціонерним товариством – 150000 шт., з них – 10 % привілейованих з фіксованим розміром дивіденду – 18 %. Статутний капітал акціонерного товариства – 375 тис. грн.

Визначити прибуток, що спрямовується на виплату дивідендів за простими та привілейованими акціями, ставку дивідендів за простими акціями, дивіденд на одну привілейовану та просту акцію.

Завдання 3.3.

Номінальна ціна акції – 350 грн., щорічний дивіденд за акцією склав 20 % від номіналу при середньому рівні позичкового процента – 18 %.

Визначити курс та ринкову ціну акції; поточну, додаткову та сукупну доходність акції.

Методичні вказівки:

$$КА = Д / Б \times 100,$$

$$РЦА = NA \times К,$$

де КА – курс акції, %;

Д – ставка дивіденду, %;

Б – відсоткова ставка банківського депозиту, %; РЦА – ринкова ціна (вартість) акції;

NA – номінал акції.

Завдання 3.4.

Протягом року були отримані наступні результати економічної діяльності

Фінансовий обіг держави становив	ФО
у т. ч. сума податків	П
Емітовано акцій на суму	А
у т. ч. іменних	АІ
Емітовано облігацій на суму	О
у т. ч. короткострокових	ОК
Реалізовано похідних цінних паперів	ПЦП
Реалізовано товарних цінних паперів	ТЦП

Половина облігацій та ринкових акцій протягом року перепродається. Визначити величину:

Фінансового ринку	ФР
Первинного ринку цінних паперів	РЦП 1
Вторинного ринку цінних паперів	РЦП 2
Ринку фінансових інструментів	РФІ
Фондового ринку	ФОР

Методичні вказівки:

$$1) \text{ФР} = \text{ФО} - \text{П};$$

$$2) \text{РЦП 1} = \text{А} + \text{О} + \text{ТЦП};$$

$$3) \text{РЦП } 2 = 1/2(A - AI + O) + \text{ПЦП};$$

$$4) \text{РФІ} = (\text{РЦП } 1 - \text{ТЦП}) + \text{РЦП } 2;$$

$$5) \text{ФОР} = 1/2 (A - AI + O - OK) + \text{ПЦП}$$

Вихідні дані для задачі, тис. грн

Варіант	Значення							
	ФО	П	А	AI	О	OK	ПЦП	ТЦП
1	160	60	40	10	30	7	20	15
2	163	63	40	9	29	12	18	14
3	167	67	40	8	29	8	20	13
4	170	71	41	9	28	8	19	15
5	174	76	41	9	27	8	20	14
6	178	82	41	9	26	8	20	13
7	181	90	41	9	25	7	20	15
8	185	87	42	9	25	7	21	14
9	189	89	42	9	24	7	20	13
10	194	89	42	10	23	7	22	15

4. Тести для самоперевірки

4.1. Учасниками ринку цінних паперів є:

- а) емітенти, інвестори;
- б) саморегульовані організації;
- в) професійні учасники фондового ринку;
- г) усі відповіді правильні.

4.2. Основними видами професійної діяльності з торгівлі цінними паперами є:

- а) брокерська та дилерська діяльність;
- б) діяльність з управління цінними паперами;
- в) андеррайтинг;
- г) усі відповіді правильні.

4.3. Основними видами депозитарної діяльності є:

а) зберігання та обслуговування обігу цінних паперів на рахунках у цінних паперах та операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів;

- б) кліринг і розрахунки за угодами щодо цінних паперів;
- в) ведення реєстрів власників іменних цінних паперів;
- г) усі відповіді правильні.

4.4. Забезпечення надійного захисту прав власності на цінні папери — це функція прямих учасників депозитарної системи, яка називається:

- а) кастодіальна;
- б) фідуціарна;
- в) клірингова;
- г) регулююча.

4.5. Торговці цінними паперами під час надання послуг керуються принципами:

- а) професійність і компетентність;
- б) законність і відповідальність;
- в) відсутність правил професійної етики;
- г) безоплатність послуг.

4.6. Сукупність правових умов і технічних послуг, які біржа надає кожному зі своїх членів для здійснення біржової торгівлі— це:

- а) брокерське місце;
- б) біржова угода;
- в) брокерська контора;
- г) усі відповіді правильні.

4.7. Основними послугами фондових бірж на ринку фінансових послуг є:

- а) допуск цінних паперів до котирування;
- б) реєстрація угод з купівлі-продажу цінних паперів;
- в) допуск, реєстрація та акредитація брокерської контори;
- г) усі відповіді правильні.

4.8. Підберіть правильну відповідь:

	Основні поняття теми		Визначення основних понять
1	2		3
1	Чинники, від яких залежить ефективність надання послуги з управління ЦП	А	обслуговування обігу ЦП на рахунках у цінних паперах депонентів, обслуговування корпоративних операцій емітента на рахунках депонентів, здійснення депозитарного обліку ЦП
2	До виключної компетенції Центрального депозитарію України належить	Б	Проведення грошових розрахунків щодо ЦП та ін. фінансових інструментів, вчинених на фондовій біржі та поза біржею, якщо проводяться розрахунки за принципом «ППО»
3	Переваги надання послуг торговцями цінних паперів для учасників фондового ринку	В	створення організаційних, технологічних, правових та інших умов для збирання та поширення інформації стосовно попиту і пропозицій на фондовому ринку; проведення регулярних торгів ЦП за встановленими правилами; укладення і виконання договорів щодо фінансових інструментів
4	Складові діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку	Г	вигідні умови проведення операцій з ЦП, забезпечення емітентам швидкого та ефективного розміщення ЦП; можливість здійснення операцій купівлі-продажу ЦП на біржовому та позабіржовому ринках; реалізація інвесторами прибуткових фінансових вкладень; ефективне управління ЦП в цілях забезпечення доходу, захисту вкладень від ризику
5	Виключною компетенцією Розрахункового центру є:	Д	кваліфікація торговця ЦП; чітке визначення цілей і засобів надання послуги; розмір коштів, що передаються в управління; ступінь взаємної довіри між власником ЦП і довірчою особою; стан розвитку РЦП

Продовження табл.

1	2		3
6	Основні функції депозитарних установ	Е	Зарахування ЦП, ведення обліку зобов'язань емітента за ЦП власних випусків, зберігання глобальних сертифікатів, здійснення нумерації (кодифікації) ЦП відповідно до міжнародних норм, складення реєстрів власників іменних ЦП, відкриття та ведення рахунків емітентів

4.9. Виділити серед запропонованих депозитарних операцій облікові операції Центрального депозитарію:

- а) відкриття та закриття рахунків у цінних паперах;
- б) внесення змін до анкети рахунка;
- в) зарахування визначеної кількості депозитарних активів;
- г) вилучення визначеної кількості депозитарних активів;
- д) видача виписки з рахунка в цінних паперах;
- е) передання своїм клієнтам отриманої інформації від фондової біржі про внесення вилучення та перебування цінних паперів у біржовому списку;
- є) відкриття рахунків у цінних паперах нотаріусам;
- ж) переведення цінних паперів з рахунка одного клієнта на рахунок іншого.

5. Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 5.1.

Банк продав на фондовій біржі ПФТС акцій на суму 150 тис. грн. Загальна кількість акцій компанії складає 2600 тис.шт. Середня вартість продажу однієї акції становить 5,2 грн/шт. Розрахувати коефіцієнт обертання акцій.

Завдання 5.2.

Розрахувати балансову вартість однієї акції на початок року ПАТ «СІФ», якщо вартість акціонерного капіталу дорівнює 75400

грн, загальна кількість акцій компанії становить 14812 штук і вартість резервного фонду — 12100 грн.

Завдання 5.3. Визначити конверсійну премію при конвертації облігації в акції, коли ринкова вартість акції на момент випуску конвертованої облігації становить 1300 грн, номінальна вартість конвертованої облігації — 850 грн, коефіцієнт конверсії становить 0,58.

Завдання 5.4. Серед запропонованих послуг визначити загальну вартість послуг фондової біржі за такими даними (тис. грн., цифри умовні): реєстрація угод з купівлі-продажу цінних паперів — 56; представлення інтересів клієнта — 48; укладання угод щодо продажу пакетів акцій ПАТ, що належать державі — 98; укладання угод щодо проведення торгів банківськими металами — 46; оренда брокерського місця — 120; укладення угод щодо торгівлі опціонами — 50.

Завдання 5.5. За нижченаведеними даними розрахувати показники інвестиційної привабливості акцій та обрати найбільш доцільний об'єкт для фінансових вкладень інституційного інвестора. Обґрунтуйте свій вибір.

Показники	Акція АТ «А»	Акція АТ «Б»	Акція АТ «В»
Обсяг реалізованої продукції АТ, тис.грн	960	240	300
Сума чистого прибутку, тис. грн	100	10	40
Кількість випущених АТ простих акцій, тис. од.	230	180	80
Номінальна ціна акції, грн	0,80	0,25	0,50
Курсова ціна акції	1,05	0,20	0,55
Частка чистого прибутку, спрямована на виплату дивідендів, %	40,0	35,0	25,0
Гемп приросту дивідендів, %	5	2	-
Необхідна ставка доходу, %	20	20	20

Завдання 5.6. Протягом 10 років середні річні доходи на ринку цінних паперів становили 5 %. Визначити чутливість цінних паперів до ринку при дохідності:

- а) цінних паперів 15 %;
- б) цінних паперів 10 %.

Тема 10. Фінансові послуги з хеджування ризику

Мета практичного заняття – набуття знань щодо особливостей надання фінансових послуг з хеджування ризику.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен знати: види ризиків та умови їх виникнення в процесі здійснення операцій на ринку фінансових послуг, методи їх управління та оцінки.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен уміти: застосовувати методи управління фінансовим ризиком та володіти методами його оцінки.

Ключові поняття: фінансовий ризик, управління фінансовим ризиком, стратегія уникнення та утримання ризику, методи оцінки фінансового ризику.

Завдання до проведення практичного заняття:

1. Дати відповіді на контрольні запитання:

1.1. Обґрунтуйте необхідність врахування фактора ризику в процесі прийняття суб'єктами господарювання рішень у фінансовій сфері.

1.2. Які види ризиків можуть виникати в процесі здійснення суб'єктами господарювання операцій на ринку фінансових послуг?

1.3. Які види ризиків відносяться до фінансових, розкрийте їх сутність?

1.4. Перелічіть основні методи управління фінансовими ризиками, розкрийте їх сутність.

1.5. У чому полягають стратегії нейтралізації, уникнення та утримання фінансових ризиків?

2. Обговорення доповідей на запропоновані теми:

2.1. Страхування та самострахування фінансових ризиків.

2.2. Механізм хеджування фінансових ризиків з використанням похідних цінних паперів.

2.3. Статистичні методи оцінки фінансового ризику.

3. *Розв'язання практичних завдань.*

Завдання 3.1.

Інвестор вкладає C_0 грн. на один рік під κ відсотків річних з виплатою процентів при поверненні коштів. Визначити поправку на інфляцію κ_I та премію за ризик неповернення – κ_2 при очікуваному рівні інфляції i та ризику неповернення інвестицій.

Методичні вказівки:

1. Нарощена сума, яку отримує інвестор, дорівнює:

$$C_n = C_0 (1 + \kappa).$$

2. Скоригована нарощена сума на рівень інфляції:

$$C_{nI} = C_n (1 + i).$$

3. Визначимо процентну ставку за позикою, що повинна бути з урахування інфляції:

$$C_{nI} = C_0 (1 + \kappa_I);$$

$$\kappa_I = \frac{C_{nI}}{C_0} - 1$$

4. Прирівнюючи вираз 2 і 3, отримаємо формулу Фішера:

$$\kappa_I = \kappa + \kappa_i;$$

де $\kappa_i = i + \kappa \times i$.

5. Сума, що підлягає ризику неповернення:

$$C_{неп} = C_0 \times i_n.$$

6. Сума інвестицій, що забезпечує дохід в розмірі C_{nI} грн:

$$C_{заб} = C_0 - C_{неп}.$$

7. Визначення процентної ставки, що забезпечить дохід у C_{nI} , грн:

$$C_{n1} = C_{заб} (1 + \kappa_2).$$

$$\kappa_2 = \frac{C_{n1}}{C_{заб}} - 1$$

8. Поправка на ризик неповернення є частиною загальної процентної ставки:

$$\kappa_2 = \kappa + \kappa_i + \kappa_H.$$

$$\kappa_H = \kappa_2 - \kappa - \kappa_i.$$

Вихідні дані для задачі, тис. грн

Варіант	C_0 , грн.	κ , %	i , %	i_H , %
1	100000	3	4	2
2	110000	4	5	2
3	120000	5	6	2,5
4	130000	6	7	2
5	140000	7	8	2
6	150000	8	9	2
7	160000	9	10	2
8	170000	10	11	2
9	165000	11	12	3
10	160000	10	13	2

4. Тести для самоперевірки

4.1. Основними причинами ризиків у сфері діяльності фінансових установ є невизначеність, яка пов'язана з:

- а) макроекономічною ситуацією в країні;
- б) високою ліквідністю і платоспроможністю;
- в) грошово-кредитною політикою;
- г) усі відповіді правильні.

4.2. Причинами операційних ризиків можуть бути:

- а) неефективне управління;
- б) неякісний внутрішній аудит;
- в) висока якість роботи інформаційних систем;
- г) усі відповіді правильні.

4.3. Основними методами управління ризиками, які

використовують фінансові установи, є:

- а) ухилення від ризику;
- б) передача ризику іншій особі;
- в) диверсифікація, лімітування;
- г) усі відповіді правильні.

4.4. Особисте страхування включає:

- а) страхування життя;
- б) медичне страхування;
- в) страхування власного транспорту;
- г) усі відповіді правильні.

4.5. Відповідно до галузей страхування страхові послуги спрямовані на забезпечення:

- а) майнового та особистого страхування;
- б) страхування підприємницьких ризиків;
- в) страхування відповідальності;
- г) усі відповіді правильні.

4.6. Суб'єктами, які обслуговують НПФ, є:

- а) банк-зберігач;
- б) адміністратор НПФ, рада НПФ;
- в) КУА, незалежний аудитор;
- г) усі відповіді правильні.

4.7. Назва НПФ, який формують фізичні особи:

- а) відкритий;
- б) корпоративний;
- в) професійний.

4.8. Суб'єкт гарантії, особа, на користь якої надається гарантія (здійснюється платіж), називається:

- а) банк-гарант;
- б) принципал;
- в) бенефіціар.

4.9. Підберіть правильну відповідь:

	Основні поняття теми		Визначення основних понять
1	2		3
1	Чинники, які впливають на вартість гарантійних фінансових послуг	А	право на зворотну вимогу, незалежність платності, встановлення обмежень зобов'язань певною сумою, заборона на передачу інформацій, настання відповідальності після подання бенефіціаром вимоги про сплату
2	Причини впровадження системи пенсійного недержавного забезпечення	Б	укладання договорів з адміністратором, КУА, зберігачем і аудитором, заслуховування звітів про діяльність цих суб'єктів. Затвердження інформації про фінансовий стан фонду; контроль за цільовим використанням пенсійних активів; розгляд спірних питань, що виникають між НПФ та учасниками
3	Основні функції Ради Недержавного пенсійного Фонду	В	залучення вкладників; надання випсок про стан пенсійного рахунку; відкриття і ведення індивідуальних пенсійних рахунків; приймання пенсійних внесків; надання розпоряджень зберігачу щодо перерахування грошових коштів для оплати витрат фонду; ведення бухгалтерського обліку; надання агентських і рекламних послуг
4	Особливості надання гарантії як фінансової послуги	Г	відкриття та ведення рахунків НПФ; зарахування пенсійних внесків; виконання розпоряджень адміністратора і КУА щодо перерахування грошових коштів; приймання, передавання, облік і забезпечення зберігання ЦП, що належать НПФ; перевірка підрахунку чистої вартості активів НПФ і чистої вартості одиниці пенсійних внесків; контроль за діяльністю КУА та адміністратора тощо

Продовження табл.

1	2	3
5	Послуга банку-зберігача Недержавного пенсійного фонду	Д рівень ризиковості; термін дії гарантії; надійність і платоспроможність боржника; витрати на супроводження зобов'язальної послуги; забезпеченість заставою майна
6	Послуги адміністратора недержавних пенсійних фондів	Е посилення мотивації людей до отримання результатів від продуктивності праці, які гарантують їм матеріальну забезпеченість; поширення тіньової зайнятості; масштабна трудова міграція; обмеженість бюджетних ресурсів для задоволення соціальних потреб; незбалансованість солідарної системи

4.10. Установи, які створюються з метою надання гарантій за кредитами та здійснення спеціальних технічних консультацій для суб'єктів малого та середнього бізнесу, називають:

- а) гарантійними товариствами;
- б) гарантійними фондами;
- в) ФГВФО;
- г) усі відповіді правильні.

4.11. Виділити послуги, які надає Фонд гарантування вкладів фізичних осіб:

- а) ведення реєстру учасників ФГВФО;
- б) відсутність контролю за своєчасним перерахуванням коштів кожним учасником;
- в) інвестування коштів Фонду в державні цінні папери;
- г) здійснення регулювання участі банків у системі гарантування вкладів;
- д) ведення депозитарного обліку цінних паперів, в які інвестовані кошти;
- е) застосування до банків та їх керівників відповідно фінансової санкції і накладання адміністративних штрафів;

е) здійснення процедури виведення неплатоспроможних банків з ринку, у тому числі шляхом здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банків;

ж) участь в інспекційних перевірках проблемних банків за пропозицією НБУ.

5. Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 5.1.

Визначити величину страхового відшкодування за системою пропорційної відповідальності, якщо страхова сума за договором складає 50 тис. грн; фактична сума збитку — 80 тис. грн, а вартість оцінки об'єкта страхування — 90 тис. грн.

Завдання 5.2. Пенсійні активи НПФ включають:

а) об'єкт комерційної нерухомості, залишкова вартість якого на початок року становила 60 тис.грн. Сума річного доходу від здачі об'єкта нерухомості в оренду склала 10,5 тис.грн;

б) грошові кошти в сумі 60650 грн, що розміщені на депозиті в банку «Альфа». Процентна ставка за депозитом складає 12 % річних, нарахування доходу здійснюється щоквартально із застосуванням капіталізації;

в) 200 акцій банку «Омега». Ринкова ціна однієї акції банку на початок року становила 550 грн, на кінець року зросла до 560 грн. Дивіденд за підсумками року був виплачений у сумі 110 грн на одну акцію;

г) 5500 акцій акціонерного товариства «Вест». Ринкова ціна однієї акції товариства на початок року становила 14,10 грн, на кінець року зросла до 14,50 грн. Дивіденд за підсумками року був виплачений у сумі 1,60 грн на одну акцію;

д) 650 облігацій акціонерного товариства «Доля». Номінальна вартість однієї облігації товариства становить 240 грн, ціна придбання НПФ — 254 грн. Процентний дохід на облігації визначений в розмірі 17,5 % річних, нараховується і виплачується в кінці року;

е) 120 акцій іноземного емітента, що допущені до обороту на Нью-Йоркській фондовій біржі. Ринкова ціна однієї акції на

початок року становила 142,1 дол, на кінець року зросла до 143,5 дол. Дивіденд за підсумками фінансового року був виплачений у сумі 24 дол. на одну акцію. Курс НБУ на початок року становив 7,98 грн/дол., на кінець року — 7,99 грн/дол.

є) 600 довготермінових облігацій місцевої позики. Номінальна вартість однієї облігації становить 85 грн, ціна придбання НБУ — 82,5 грн. Процентний дохід на облігації передбачений в розмірі 15 % річних, нараховується та виплачується один раз на рік.

Виходячи з цих даних, визначте:

- 1) чи відповідає структура активів НПФ вимогам законодавства України;
- 2) вартість активів НПФ на початок і на кінець поточного року;
- 3) номінальну процентну ставку, за якою забезпечено нагромадження активів фонду на протязі поточного року.

Завдання 5.3.

Учасник НПФ одноразово на початку календарного року вносить на свій пенсійний рахунок фіксовану суму коштів у розмірі 2000 грн. Визначте загальну суму коштів, акумульованих на пенсійному рахунку учасника фонду за 10 років, за умови, що НПФ гарантує щорічний приріст внесених коштів за ставкою 8 %.

Завдання 5.4.

За договором недержавного пенсійного забезпечення учасник фонду на протязі 15 років нагромадить суму коштів у розмірі 45 тис. грн. за рахунок щорічних фіксованих платежів. Визначте суму щорічного внеску учасника фонду, що повинна бути сплачена ним у кінці календарного року, за умови, що пенсійний фонд гарантує щорічний приріст внесених коштів за ставкою 8 %.

Завдання 5.5. Провести порівняльний аналіз діяльності з недержавного пенсійного забезпечення в страхових організаціях і НПФ.

Тема 11. Інфраструктура ринку фінансових послуг

Мета практичного заняття – набуття знань щодо сутності, функцій, особливостей розвитку та елементів інфраструктури ринку фінансових послуг.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен знати: сутність структуризації ринку фінансових послуг за видами ринку та інституційною ознакою, визначення та класифікацію елементів, сутність сегментації ринку фінансових послуг за функціями та факторами, що впливають на інфраструктуру.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен уміти: визначати сутність та особливі характеристики розвитку інфраструктури ринку фінансових послуг, розподіляти ринок фінансових послуг за видами ринків та інститутів, що її формують, визначати фактори внутрішнього і зовнішнього середовища, які впливають на формування інфраструктури ринку фінансових послуг.

Ключові поняття: інфраструктура; ринкова інфраструктура; елементи інфраструктури РФП; фактори, що впливають на інфраструктуру; функції та особливості інфраструктури; організаційна культура

Завдання до проведення практичного заняття:

1. Дати відповіді на контрольні запитання:

- 1.1. У чому полягає суть і завдання інфраструктури РФП?
- 1.2. Охарактеризуйте види інфраструктури на ринку фінансових послуг?
- 1.3. Які чинники зумовлюють зростання ролі інфраструктури в сучасних умовах розвитку економіки?
- 1.4. Визначити основні об'єкти ринкової інфраструктури?
- 1.5. Які функції виконують суб'єкти ринкової інфраструктури?
- 1.6. Визначити внутрішні фактори, що впливають на формування соціального елементу інфраструктури ринку фінансових послуг.

1.7. Визначити зовнішні фактори, що впливають на формування інформаційного елементу інфраструктури ринку фінансових послуг.

1.8. Які елементи формують інфраструктуру ринку фінансових послуг? Показати на прикладі їх взаємозв'язок і взаємозалежність.

1.9. Які фінансові інститути представляють інституційний елемент ринку фінансових послуг?

1.10. Який елемент інфраструктури ринку фінансових послуг відображає рівень ринкового мислення населення?

1.11. Які фактори впливають на інфраструктуру ринку фінансових послуг? Які із них відносять до контрольованих і які до неконтрольованих?

1.12. Які показники характеризують стан сучасного розвитку інфраструктури ринку фінансових послуг?

2. *Обговорення доповідей на запропоновані теми:*

2.1. Методологічні підходи до визначення поняття «ринкова інфраструктура».

2.2. Характеристика основних елементів ринкової інфраструктури.

2.3. Роль і значення інституційного елементу в розвитку інфраструктури ринку фінансових послуг.

2.4. Значення соціального елементу інфраструктури ринку фінансових послуг у формуванні менталітету населення.

2.5. Напрями розвитку законодавчого елемента інфраструктури ринку фінансових послуг.

2.6. Характеристика факторів, що впливають на інфраструктуру ринку фінансових послуг України.

2.7. Сучасні напрями розвитку інфраструктури ринку фінансових послуг в Україні та світі.

2.8. Стан та особливості розвитку інфраструктури ринку фінансових послуг.

3. *Тести для самоперевірки*

3.1. Виділити чинники, які визначають значення інфраструктури:

- а) організовує ділові відносини;
- б) спрощує юридичний та екологічний контроль;
- в) сприяє реалізації учасниками ділової практики;
- г) усі відповіді правильні.

3.2. Ринкова інфраструктура — це:

- а) підсистема ринкової економічної системи;
- б) сукупність елементів, які забезпечують функціонування взаємозв'язків між господарюючими суб'єктами;
- в) підсистема, яка оптимізує рух товарно-грошових потоків і носить не обслуговуючий, а забезпечуючий характер щодо всієї економіки країни;
- г) усі відповіді правильні.

3.3. Інституційний елемент інфраструктури ринку фінансових послуг формують :

- а) кредитна, митна, та емісійна системи;
- б) торгові палати, банківські установи;
- в) біржі, аукціони, ярмарки;
- г) усі відповіді правильні.

3.4. Інформаційний елемент інфраструктури ринку фінансових послуг формують ::

- а) система страхування;
- б) знання, дані, відомості;
- в) процеси, які використовують для передавання інформації;
- г) банківська система.

3.5. За рівнем функціонування розрізняють інфраструктуру:

- а) виробничу;
- б) соціальну;
- в) галузеву;
- г) регіональну.

3.6. За об'єктами обслуговування розрізняють інфраструктуру:

- а) інституціональну;
- б) виробничу;
- в) локальну;
- г) міжнародну.

3.7. Властивість інформаційного елемента інфраструктури, яка визначає які вирішувати завдання, який результат від використаної інформації — це::

- а) достовірність;
- б) повнота;
- в) цінність;
- г) зрозумілість.

3.8. Неконтрольованими факторами, що впливають на формування інфраструктури, є:

- а) загальна економічна ситуація в країні;
- б) рівень життя населення;
- в) кон'юнктура ринку;
- г) рівень корпоративної культури.

3.9. Основними напрямками розвитку інфраструктури РФП є :

- а) посилення ринкових процесів у регіонах;
- б) створення в сільській місцевості фінансових установ з кредитування, довірчого управління, консультування;
- в) формування серед фінансових установ здорового конкурентного середовища;
- г) усі відповіді правильні.

3.10. Підберіть правильну відповідь:

	Основні поняття теми		Визначення основних понять
1	2		3
1	Особливості інфраструктури сфери послуг	А	динамічний розвиток всіх елементів інфраструктури, особливо інституційного; удосконалення законодавчої бази щодо надання послуг; поява та ефективне функціонування на РФП незначних за обсягами діяльності суб'єктів господарювання; залежність інфраструктури ринку від зовнішніх факторів: законодавчої бази, рівня життя, демографічних факторів, заощаджень населення тощо; формування нового ринкового мислення (менталітету) у населення до фінансових послуг, цін на них, до фінансових посередників
2	Функції інституційного елемента РФП	Б	співвідношення розвитку виробництва і реалізації послуг із розвитком інфраструктурного забезпечення; належність підсистеми до виробничої або невиробничої сфери; рівень функціонування підсистем
3	Основні функції інфраструктури РФП	В	посилення ринкових процесів у регіонах на грошовому і кредитному сегментах РФП; створення стабільного та сприятливого для розвитку населення законодавства, яке б дало можливість створювати не значні за розмірами та обсягами фінансові установи; формування серед фін.установ здорового конкурентного середовища; повернення довіри до фінансових інститутів населення; створення банківської установи, яка б займалася довгостроковим кредитуванням під низькі відсотки

Продовження табл.

1	2	3
4	Особливості сучасного стану розвитку вітчизняної інфраструктури РФП	Г формування суб'єктів ринку; спеціалізація діяльності суб'єктів РФП; підвищення оперативності й ефективності діяльності суб'єктів бізнесу на основі диференціації зайнятих ними ринкових ніш; удосконалення форм юридичного й економічного контролю, державного і суспільного регулювання практики; встановлення госпо-дарських та інтеграційних зв'язків
5	Пропозиції щодо розбудови інфраструктури РФП в Україні	Д специфічне функціональне призначення; допоміжний характер; поєднання споживання корисного ефекту з процесом виробництва в основних галузях; багатогольовий характер
6	Фактори системоутворюючих інфраструктурних підсистем	Е захист інтересів підприємців у різних структурах; правове та економічне консультування підприємців; фінансова підтримка, надання кредитів; кредитування разом з лізингом та аудитом; страхування нових суб'єктів господарювання; підготовка фахівців

3.11. Виділити чинники внутрішнього середовища, які впливають на інфраструктуру РФП:

- а) ефективність організаційної структури управління;
- б) політика залучення і захисту іноземних інвестицій;
- в) політика управління грошовими потоками;
- г) державна політика підтримки висококваліфікованих спеціалістів;
- д) якість маркетингової діяльності;
- е) відношення населення до ринкових реформ, що проводяться в країні;
- є) рівень освіти фінансових менеджерів;
- ж) форми і методи державного регулювання РФП.

Тема 12. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг

Мета практичного заняття – набуття знань щодо видів та методів державного регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен знати: основні форми та елементи державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні та особливості його саморегулювання.

Після вивчення теми здобувач вищої освіти повинен уміти: надавати характеристику системі державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні.

Ключові поняття: державне регулювання, фінансові послуги, форми державного регулювання, саморегулювання.

Завдання до проведення практичного заняття:

1. Дати відповіді на контрольні запитання:

1.1. У чому полягає сутність та необхідність державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні?

1.2. Перелічить основні цілі та завдання державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні?

1.3. Які існують основні форми державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні?

1.4. Що таке саморегулювання ринку фінансових послуг, які організації відносяться до саморегульованих в Україні та які вони мають повноваження?

2. Обговорення доповідей на запропоновані теми:

2.1. Правові основи розвитку саморегулювання ринку фінансових послуг.

2.2. Необхідність, цілі та форми державного регулювання ринку фінансових послуг.

2.3. Функції та повноваження Національного банку України щодо регулювання ринку фінансових послуг.

2.4. Суть та напрями державного регулювання ринку

банківських послуг.

2.5. Повноваження і порядок діяльності Нацкомфінпослуг щодо регулювання діяльності небанківських фінансових установ.

2.6. Заходи впливу уповноважених державних органів за правопорушення на ринку фінансових послуг.

2.7. Розвиток саморегулювних організацій на фондовому ринку.

2.8. Порівняльна характеристика саморегулювних організацій та об'єднань професійних учасників фондового ринку України.

3. *Розв'язання практичних завдань.*

Завдання 3.1.

Протягом року були отримані наступні результати економічної діяльності:

Фінансовий обіг держави становив	ФО
Величина збалансованого бюджету	ДБ
Оборот ринків фінансових послуг, що не пов'язані з обігом цінних паперів	РФП1
Вартість цінних паперів іменних	ЦПІ
Вартість цінних паперів товарних	ЦПТ
Обіг ринку короткострокових цінних паперів	ЦПК
Обіг позабіржового ринку цінних паперів	ЦПП

Визначити оборот ринків:

Фінансових послуг	РФП
Цінних паперів	РЦП
Вторинного ринку цінних паперів	РЦП 2
Ринку фінансових інструментів	РФІ
Фондового ринку	ФР
Біржового ринку	БР

Методичні вказівки:

- 1) РПФ = ФО – ДБ;
- 2) РЦП = РПФ – РФП 1;
- 3) РЦП 2 = РЦП - ЦПІ;
- 4) РФІ = РЦП – ЦПТ;
- 5) ФР = РФІ – ЦПК;
- 6) БР = ФР – ЦПП.

Вихідні дані для задачі, тис. грн.

Варіант	Значення						
	ФО	ДБ	РФП1	ЦПІ	ЦПТ	ЦПК	ЦПП
1	100	20	30	5	4	11	20
2	200	50	40	10	10	20	30
3	300	60	50	20	10	30	30
4	190	33	45	17	13	31	29
5	220	38	50	21	9	32	28
6	227	34	53	24	9	33	27
7	202	25	54	16	9	34	26
8	206	22	49	16	8	35	25
9	202	26	48	15	7	36	24
10	193	28	46	12	6	37	23

4. Тести для самоперевірки

4.1. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг здійснює реєстрацію та веде::

- а) Державний реєстр фінансових установ;
- б) реєстр професійних учасників ринку цінних паперів;
- в) Єдиний державний реєстр страховиків (перестраховиків);
- г) Єдиний реєстр бюро кредитних історій.

4.2. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку веде:

- а) реєстр інститутів спільного інвестування;
- б) реєстр саморегулювальних організацій учасників ринків фінансових послуг;

в) реєстр аудиторів та аудиторських фірм, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ, що здійснюють діяльність на РЦП;

г) Державний реєстр уповноважених рейтингових агентств.

4.3. Органом, що регулює ринок похідних цінних паперів, є:

а) Національний банк України;

б) НКЦПФР;

в) Нацкомфінпослуг;

г) Антимонопольний комітет.

4.4. НКЦПФР видає ліцензії на здійснення діяльності:

а) з управління активами та андеррайтингу;

б) депозитарної діяльності депозитарію цінних паперів;

в) розрахунково-клірингової діяльності;

г) усі відповіді правильні.

4.5. Нацкомфінпослуг регулює і здійснює нагляд за діяльністю таких фінансових установ:

а) недержавних пенсійних фондів та їхніх адміністраторів;

б) зберігачів і депозитаріїв;

в) кредитних спілок і ломбардів;

г) лізингових і факторингових компаній.

4.6. Головною метою банківського регулювання та нагляду є:

а) безпека та фінансова стабільність банківської системи;

б) захист інтересів вкладників і кредиторів;

в) забезпечення стабільності грошової одиниці;

г) усі відповіді правильні.

4.7. Підберіть правильну відповідь:

	Основні поняття теми		Визначення основних понять
1	2		3
1	Основні переваги СРО, що діють на РФП	А	наявність нормативних документів і внутрішніх процедур, що регламентують діяльність на РФП; надання дозволів або права доступу на ринок; розробка й запровадження для ринкових посередників кваліфікаційних вимог; контроль за дотриманням запроваджених правил роботи та взаємодії на ринку; розробка програм та організація системи навчання й підвищення кваліфікації учасників РФП
2	Складові моніторингу учасників фондового ринку, який проводить НКЦПФР	Б	здійснення дисконтних операцій з векселями і чеками; купівля і продаж ЦП на вторинному ринку; відкриття власних кореспондентських і металевих рахунків у закордонні
3	Операції, які здійснюють банки при наявності ліцензії і за умови отримання письмового дозволу	В	випуск, купівля, продаж та обслуговування чеків, векселів та інших оборотних платіжних інструментів; випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використанням цих карток; лізинг; факторинг; послуги з відповідального зберігання та надання в оренду сейфів для зберігання цінностей і документів; надання гарантій і поручительств
4	Операції, які здійснюють банки без отримання письмового дозволу	Г	операції з валютними цінностями, їх перевезення та інкасація коштів; депозитарна діяльність і діяльність із ведення реєстрів; емісія власних ЦП; організація купівлі та продажу ЦП за дорученням клієнтів; довірче управління

Продовження табл.

1	2	3
5	Основні ознаки ефективної СРО	Д наявність гнучких правил, що дає можливість їх легко й швидко змінювати в разі потреби; простий механізм здійснення моніторингу діяльності ринку і контролю за виконанням встановлених правил; оперативне реагування на зміни ринку; формування ефективного конкурентного середовища за рахунок злагодженої співпраці багатьох учасників ринку
6	Операції НБУ, які він здійснює при виконанні своїх функцій	Е розробка механізмів мінімізації наслідків падіння біржових курсів та індексів; здійснення аналізу РЦП; розробка нормативно-правового та методологічного забезпечення запобігання негативним наслідкам нестабільної ситуації на світових фондових ринках; щоденна підготовка оперативної інформаційної довідки про стан фондового ринку, біржові індекси

4.8. Метою регуляторної діяльності НКЦПФР є:

- а) удосконалення та підвищення ефективності державного регулювання на фондовому ринку;
- б) сприяння реалізації єдиної державної політики з питань емісії та обігу цінних паперів;
- в) захист прав інвесторів та інших учасників фондового ринку;
- г) усі відповіді правильні.

4.9. Виділити заходи, які здійснює Нацкомфінпослуг з метою організації своєї діяльності:

- а) контроль за здійсненням заходів, що запобігають корупції;

- б) реалізація політики щодо державної таємниці;
- в) оприлюднення інформації про свою звітність;
- г) усі відповіді правильні.

4.10. Метою діяльності саморегулювних організацій РФП є:

- а) забезпечення ефективної діяльності професійних учасників ринку;
- б) розробка й затвердження правил, стандартів професійної поведінки;
- в) здійснення відповідного виду професійної діяльності;
- г) усі відповіді правильні.

4.11. Виділити адміністративні послуги, які мають право надавати територіальні органи НКЦПФР:

- а) скасування реєстрації випуску цінних паперів;
- б) заміна свідоцтва про реєстрацію випуску емісійних цінних паперів;
- в) надання дублікату свідоцтва про реєстрацію випуску цінних паперів;
- г) видача глобального сертифіката;
- д) зупинення та відновлення обігу цінних паперів;
- е) зупинення та відновлення обігу цінних паперів ІСІ;
- є) видача кредитів;
- ж) здійснення емісії казначейських зобов'язань.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Предмет, мета та завдання дисципліни «Ринок фінансових послуг».
2. Рух фінансових потоків в економіці.
3. Попит і пропозиція фінансових фондів.
4. Роль та функції ринку фінансових послуг.
5. Забезпечення руху фінансових потоків в економіці.
6. Сутність фінансового ринку, його характерні особливості та основні елементи.
7. Місце та роль фінансового ринку у фінансовій системі.

8. Передумови виникнення ринку фінансових послуг.
9. Визначення «фінансової послуги».
10. Економічна сутність фінансової послуги.
11. Форми організації діяльності з надання фінансових послуг.
12. Склад суб'єктів ринку фінансових послуг.
13. Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг за формою і за функціями.
14. Інститути інфраструктури фінансового ринку як суб'єкти ринку фінансових послуг.
15. Поняття ринкової інфраструктури та інфраструктури фінансового ринку.
16. Система взаємодії суб'єктів ринку фінансових послуг.
17. Структура фінансових установ.
18. Класифікація та характеристика основних інструментів ринку фінансових послуг.
19. Види фінансових інструментів.
20. Методичні підходи до вирішення проблеми структуризації фінансового ринку.
21. Загальна структура ринку фінансових послуг.
22. Інституційна та часова структура ринку фінансових послуг.
23. Поняття сегментації фінансового ринку.
24. Характеристика структури ринку фінансових послуг за основними групами та видами фінансових активів.
25. Суть і структура грошового ринку.
26. Поняття і функції валютного ринку.
27. Структура та функції ринку позичкового капіталу.
28. Структура та функції фондового ринку.
29. Поняття страхового ринку та його організаційна структура.
30. Поняття фінансового посередництва.
31. Спрощене поняття фінансового посередництва.
32. Комплексне поняття фінансового посередництва.

33. Сутність, призначення та види фінансового посередництва.

34. Класифікація фінансових посередників.

35. Поняття класифікації, її наукове і практичне значення, критерії.

36. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва.

37. Поняття про спеціалізовані небанківські фінансово-кредитні установи та основні їх види.

38. Страхові компанії. Пенсійні фонди.

39. Інвестиційні фонди та компанії.

40. Фінансові компанії.

41. Кредитні спілки. Ломбарди.

42. Лізингові та факторингові компанії.

43. Сутність, структура та функції грошового ринку.

44. Суть облікового, міжбанківського та валютного ринків.

45. Інструменти грошового ринку.

46. Організація та особливості функціонування депозитного ринку.

47. Безстрокові і термінові вклади (депозити).

48. Ощадні вклади, особливості депозитних рахунків до запитання.

49. Послуги розрахунково-касового обслуговування на грошовому ринку.

50. Принципи ведення безготівкових розрахунків.

51. Фінансові послуги на обліковому ринку.

52. Фінансові послуги на міжбанківському ринку.

53. Роль та місце валютного ринку на ринку фінансових послуг.

54. Поняття «валюта». Класифікація валюти.

55. Поняття «конвертація валюти».

56. Валютна система, її елементи.

57. Валютний курс та його регулювання.

58. Основні види котирування валют.

59. Валютна позиція банку.

60. Основні види котирування валют.
61. Види операцій на валютному ринку, їх класифікація та характеристика.
62. Операції «спот», строкові валютні операції.
63. Міжнародні розрахунки.
64. Сутність та особливості ринку позичкового капіталу.
65. Кредит як форма руху позичкового капіталу.
66. Елементи кредитних відносин.
67. Форми та види кредиту.
68. Операції комерційних банків на ринку позичкового капіталу.
69. Кредитні операції банків.
70. Розрахункові банківські операції.
71. Банківська таємниця.
72. Класифікація банківських кредитів, та принципи кредитування.
73. Економічна сутність та механізм здійснення лізингових операцій на ринку позичкового капіталу.
74. Механізм здійснення факторингових та форфейтингових операцій.
75. Цінні папери та фондовий ринок: сутність, функції та класифікація.
76. Управління портфелем цінних паперів.
77. Види обслуговування емісійних операцій на фондовому ринку.
78. Андеррайтинг.
79. Емісійна діяльність держави на фондовому ринку.
80. Випуск облігацій державних позик та бюджетна політика держави.
81. Класифікація та характеристика пайових та боргових цінних паперів.
82. Фінансова оцінка цінних паперів.
83. Первинне розміщення та обіг цінних паперів на фондовому ринку.

84. Механізм створення фонду гарантування інвестицій як суб'єкта захисту економічної безпеки компаній з управління активами та торговців цінними паперами в Україні.

85. Стан та динаміка фондового ринку в сучасній економіці держави.

86. Види ризиків та умови їх виникнення в процесі здійснення операцій на ринку фінансових послуг.

87. Поняття «операційного ризику», «інвестиційного ризику», «фінансового ризику».

88. Методи управління фінансовими ризиками.

89. Оцінка прийнятності рівня фінансового ризику.

90. Стратегія уникнення ризиків.

91. Механізм хеджування фінансових ризиків

92. Методи оцінки фінансового ризику.

93. Організація державного регулювання ринків фінансових послуг.

94. Мета і форми державного регулювання діяльності на ринку фінансових послуг в Україні.

95. Органи, які здійснюють державне регулювання ринку фінансових послуг.

96. Вимоги до ліквідності та платоспроможності фінансових установ.

97. Захист прав споживачів фінансових послуг.

98. Формування системи органів державного регулювання ринків фінансових послуг.

99. Органи державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні.

100. Саморегулювання ринку фінансових послуг в Україні.

101. Принципи утворення саморегулюючих організацій.

102. Основні завдання та ознаки саморегулюючих організацій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Еш С.М. Ринок фінансових послуг [текст]: підручник. / С.М. Еш – К.: «Центр учбової літератури».2022. – 400 с.
2. Унінець-Ходаківська В.П., Костюкевич О.І., Лятамбор О.А. Ринок фінансових послуг. Теорія та практика. [текст]: підручник. / В.П. Унінець-Ходаківська – К.: «Центр учбової літератури». 2021. – 392 с.
3. Сич Є.М., Ільчук В.П., Гавриленко Н.І. Ринок фінансових послуг. [текст]: Навч.посібник / Є.М. Сич, В.П. Ільчук, Н.І. Гавриленко – К.: «Центр учбової літератури». 2020. – 428 с.
4. Дема Д.І. Ринок фінансових послуг. Навч.посібник / Д.І. Дема – К.: «Алерта». 2017. – 376 с.
5. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / Н. Р. Слав'юк, С. В. Глушенко. – Київ : НаУКМА, 2022. – 206 с.
6. Ковальчук К. Ф. Ринок фінансових послуг: навч. посібник / К. Ф. Ковальчук, Н. В. Архірейська., Н. В. Валенюк – Дніпро: НМетАУ, 2018. – 135 с.
7. Ринок фінансових послуг: навч. посібник./ укл. О.В. Третьякова., В.М. Харабара., Р.І. Грешко – Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 118 с.
8. Про фінансові послуги та діяльність з надання фінансових послуг» URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FP_proekt_zakon_fin.pdf?v=7
9. Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 3-4, ст.10) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>
10. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 31, ст. 268) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
11. Закон України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків»,

редакція від 01.01.2025

URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#n3557>

12. Закон України “Про кредитні спілки” (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, №№ 85-86, ст.315) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3254-20#Text>

12. Закон України «Про депозитарну систему України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 39, ст.517) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17#Text>

13. Закон України «Про платіжні послуги» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2023, № 10-11, ст.26) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>

14. Закон України «Про валюту і валютні операції» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 30, ст.239) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>

15. Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України, (02.01.2019 № 1) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001500-19#n10>

16. Положення про транскордонне переміщення валютних цінностей, (02.01.2019 № 3) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003500-19#n10>

17. Митний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, ст.552) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

18. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18#Text>

19. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 29, ст.137) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text>

20. Закон України «Про віртуальні активи» від 10 жовтня 2024 року № 4017-IX URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T222074>

21. Податковий кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

22. Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 45, ст.400) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>

23. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 25, ст.252) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>

24. Закон України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 51, ст.292) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96%D0%B2%D1%80#Text>

25. Закон України «Про міжнародні договори України» (Відомості Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> (ВВР), 2004, № 50, ст.540)

26. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 9, ст.50) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

27. Положення про глобальний сертифікат та тимчасовий глобальний сертифікат URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1434-13#n17>

28. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23 лютого 2012 року № 4452-XVII. URL: https://ips.ligazakon.net/document/t124452?ed=2015_03_02

29. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
30. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>.
31. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (НКРФП). URL: <https://www.drs.gov.ua/>.
32. Офіційний сайт Асоціації українських банків. URL: <http://aub.org.ua>.
33. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
34. Офіційний сайт «Мережа аналітичних центрів України». URL: <http://www.intellect.org.ua>.
35. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/external/>.
36. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>.